

DE

št. 42

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon
311-956, 313-942
Naročnina
in prodaja 321-255
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 16. oktobra 1992, št. 42, letnik 51, cena 90 SIT

VLADNA ODPOVED – VOJNA NAPOVED

Vlada se je odpovedala podpisu pod kolektivnimi pogodbami. Svobodni sindikati so dolgo svarili, da ob še tolikšni strpnosti in razumevanju za težave mlade države vlada vojno lahko ima, če si jo na vsak način želi.

»Kolektivne pogodbe vlada meče proč menda zaradi plač – s tem pa uničuje še vrsto drugih stvari, ki niso sporne in ki zaposlenim še edine jamčijo nekaj osnovnih pravic,« pravi Gregor Miklič.

»To neodgovorno dejanje vlade pomeni resno grožnjo za gmotni in socialni položaj delavcev in korak k temu, pred čemer svobodni sindikati že lep čas utemeljeno svarimo – pred Slovenijo kot rezervatom pocieni delovne sile.

Tudi sama trditev o previsokih plačah je na kaj majavih nogah. Vemo namreč, da je navidezna višina, izražena v markah, zgolj slepilo oziroma posledica politike tečaja. Stvarna vrednost plač neprestano pada in za povrh bruto plače rastejo hitreje od neto plač.

VLADA SE ZNA TOREJ VZDRŽEVATI IN REDITI ZGOLJ NA ROVAŠ REDNIH PLAČ ZAPOSLENIH!

Razvrednotila je delo sindikatov v zadnjih treh letih in s tem tudi svoje sodelovanje z njimi. Ustvarja anarhijo ter s tem prevzema odgovornost za vse radikalne poteze sindikatov, ki jih sili v vojno.«

VSI MOSTOVI V ZRAK LETIJO

Vlada je z odpovedjo splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo in pet panožnih podrla vse mostove za socialni sporazum. Ne gre le za plače, delavcem je vzela vse pravice, kar jim jih je še ostalo in katerih edino jamstvo so bile prav kolektivne pogodbe.

Vojna napoved torej in med prvimi jo je sprejel ROS državnih in družbenih organov – članstvo poziva k odporu do politike Drnovškove vlade in hkrati navija za Peterleta. Do volitev!

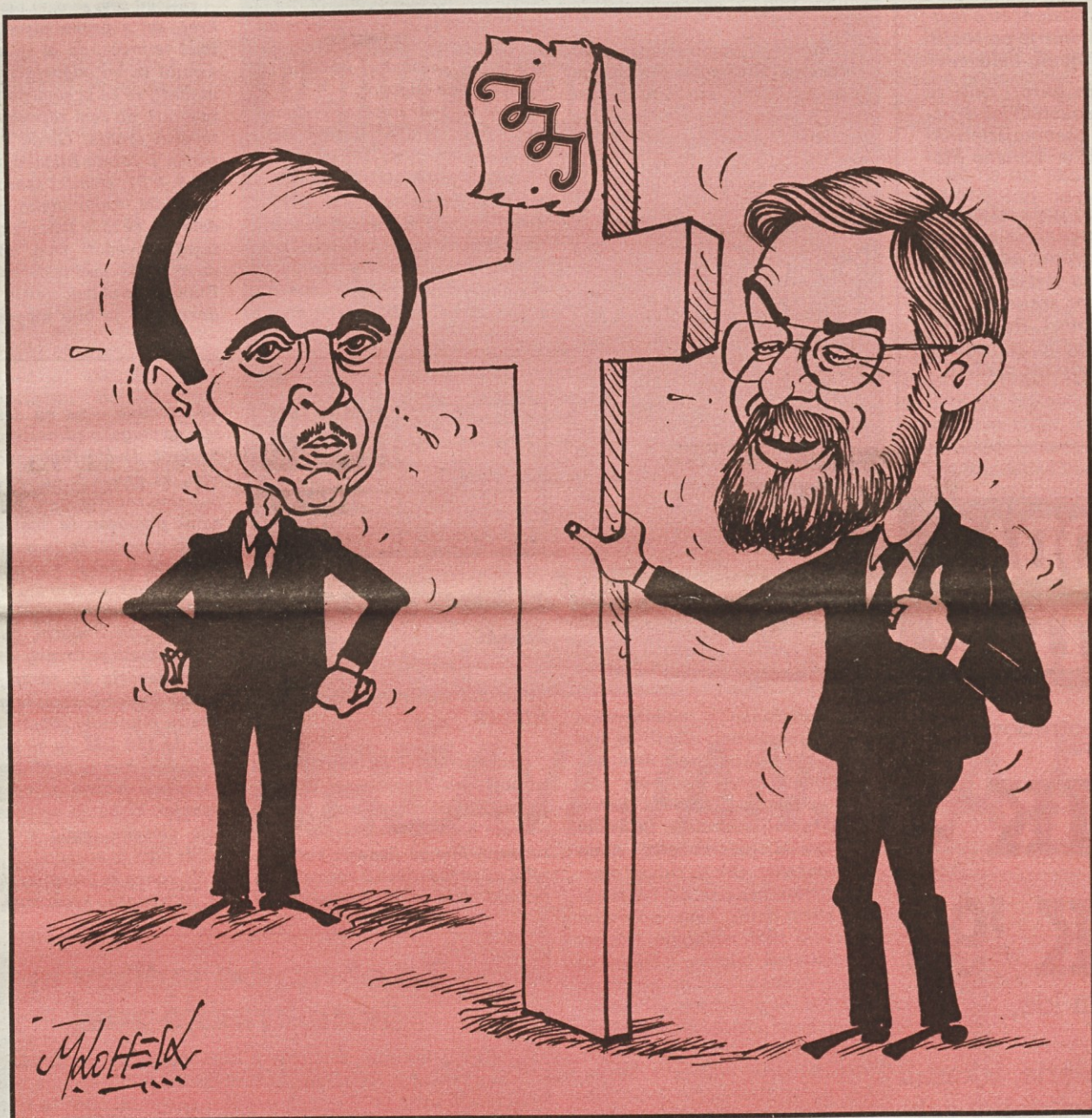
Drnovšek je potemtakem potegnil tigr za brke in sindikatom ne ostane drugega, kot da mu dokažejo, kako se je uštel. To pa pomeni dokaz organizacijske in akcijske moči, solidarnosti in pripravljenosti iti do konca. Za politiko, kaj šele politikantstvo, ni več možnosti!

O tem pišemo na 4. strani, v Sindikalnem zaupniku in hkrati postavljamo

JAVNO VPRAŠANJE VIKTORJU ŽAKLJU

Kako se kot socialist počuti v vladi, ki je porušila vse mostove s sindikati?

Iz vsebine:

**VELIKI ZLOBEC,
VELIKI BRAT**

3. stran

DRŽAVLJANSKA POBUDA

Dr. Matjaž Kmecl
jo razlaga na 3. strani

DE PROSI DELAVCE MTT ZA POMOČ

na 15. strani v Ravbarkomandi, ki se širi na 6. stran pod naslov

KDO JE KOMU PRODAL KRASMETAL

MARIBOR NA RAZPOTJU

10 let mižanja pred krizo, feljton začnemo na 11. strani

DE,
sreda, 14⁰⁰

Na današnji tiskovni konferenci sindikatov negospodarskih dejavnosti so novinarji vprašali gospo ALENKO OREL – sekretarko nekaterih sindikatov – zakaj so svoj čas le-ti vladi predlagali, naj odpove kolektivno pogodbo za negospodarstvo, danes pa pravi nekateri sindikati vlado obsojajo, ker je pravzaprav sprejela njihov predlog. Odgovora kajpak ni bilo. Mimogrede – o problemu vladine odpovedi kolektivne pogodbe bo razpravljal tudi parlament. Zanimivo, na pobudo Sonje Lokar.

ŠE OSEL GRE LE ENKRAT NA LED

Predvolilni čas se naglo izteka: zdaj zdaj bo tu 6. december, praznična nedelja in Miklavžev, ko bomo Slovenci (državljeni Republike Slovenije) volili svojega predsednika, poslance v državni zbor, člane državnega sveta in predstavnike lokalnih interesov. Le štiri dni kasneje, v četrtek 10. decembra, pa še predstavnike delodajalcev, delojemalcev, kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev oz. predstavnike negospodarskih dejavnosti.

Volilni boj se je torej že začel; politično ozračje na Slovenskem postaja vse bolj razgret. Kaj bodo stranke tokrat ponudile v svojih programih svojim volilcem? Zadnje volitve še niso tako odmaknjene, da bi se ne mogli več spomniti njihovih obljub. Kaj vse so ljudem obetale, predvsem Demosove, uresničile pa le malo ali nič. Namesto boljšega življenja, ki so ga napovedovale, je danes na cesti več kot 100.000 delavcev, upokojevci živijo iz dneva v dan teže itd. itd.

Vendar: stranke imajo že nove teme, ob katerih naj bi lovile glasove: meja s Hrvaško in premoženje, ki ga imajo Slovenci tam čez, državljanstvo (beri priseljenci), begunci, odnos do domobranstva ipd. Skratka: same vroče teme. Ob tem pa se vse po vrsti zavzemajo za socialno varnost, čisto okolje, višjo kakovost življenja itd., itd. – kar naj volilce spet privablja, (njim daje glasove).

Ni skrivnost, da v sedanjem slovenskem parlamentu ni ne delavcev ne upokojevcev, čeprav sta ti kategoriji slovenskega prebivalstva najbolj upravičeni do udeležbe v oblasti, do svojih predstavnikov v našem najvišjem zakonodajnem telesu. Demosu je uspelo na koščke razbiti tako sindikate – z obljubami, da se jim bo pod njegovim varstvom bolje godilo – kot upokojevce (naselili so jim predvsem mariborski Sivi panterji). Trdoživi ostanki »razpadlega« Demosa, ki pa še kako živahno deluje, se zavedajo, da njihovo početje lahko najbolj učinkovito razgalja prav odkrita beseda delavcev. Zato so poskrbeli, da je nova volilna zakonodaja manjšim zunajparlamentarnim strankam (a takšni združujeta tudi delavce in upokojevce) dokončno zaloputnila skupščinska vrata če bi na volitvah kandidirale same. Delavski stranki Sloveniji in Demokratični stranki upokojevcev tako ni preostalo drugega, kot da se ozreta po predvolilnem mecenu, saj brez predvolilne kampanje, ki stane (takšni so zdaj časi), ni možno v parlament. Socialisti niso kazali kakšnega posebnega zanimanja za njuni težnji (saj že imajo v vladi svoje predstavnike); zato pa jima je sklenila, kot vemo, pomagati Stranka demokratične prenove. Prišlo je tako do podpisa sporazuma med Delavsko stranko Slovenije, Demokratično stranko upokojevcev in prenovitelji – za skupen nastop na volitvah, za sestavo skupne kandidatne liste poslancev teh strank (in še Socialdemokratske unije, ki se je omenjenim trem strankam pridružila kasneje).

Ob podpisu tega dogovora je Vlado Rančigaj, predsednik Delavske stranke Slovenije, poudaril, da se je s tem pričel proces združevanja slovenske levice in da je »treba vrniti delavcu njegov ponos«.

Vinko Blatnik

Doklej na kolenih za delo in kruh

Po javnomnenjskih raziskavah imata (za zdaj) največ možnosti za ugoden izid na volitvah Liberalno-demokratska stranka (11,9% naključno izbranih telefonskih naročnikov) in Socialdemokratska prenova (10,1%). Največ, kar 47,8% naključno vprašanih, pa je na vprašanje, katero bi volili, odgovorilo: »Ne vem«. Samo kot primer naj omenimo, da je Delavska stranka Slovenije sicer dobila le 0,1% glasov – vendar so se morali vprašani sami spomniti na imena političnih strank, te zunajparlamentarne pa javnost ne pozna, kot pozna druge.

Primerjajmo ta podatek s tistimi strankami, ki so najbolj »kričave«: Narododemokratska stranka – če bi bile volitve zdaj – bi dobila le 0,5% Slovenska ljudska stranka 1%, Liberalna stranka 0,5% socialisti 0,6% itd. Zakaj se večina volilcev še ni odločila za posamezno stranko, je jasno že samo iz branja dnevnega tiska: nekaterim strankam ne zaupajo več, saj so se njihovi predstavniki okoristili z dvoletno oblastjo; ukvarjajo se s pridobitnimi dejavnostmi (nekateri so zabredli celo v kriminal), v javnosti nastopajo necivilizacijsko in nekultivirano, spletkarijo čez vsako mero dobrega okusa, skrbijo predvsem za svoje koristi (poskus ljubljanskega Demosa, da bi dokupil svojim funkcionarjem na državne stroške leta za upokojevce, Bastlovo-Slovinovo kramarstvo z družbenim premoženjem, posebna »pokojninska zakonodaja« za odslužene poslance itd.). Nič čudnega, če takšna »nova demokratska praksa« vladajočih elit sproža zlasti med mladimi ostre proteste in odpor. Predstavniki tistih strank, ki se zavzemajo za ponižnost pred oblastjo oz. obetajo delavcem v tiski pomoč le, če bodo zanjo prosili (npr. pri Karitasu), se ne zavedajo, da si s takšnim početjem delajo kaj slabo reklamo za volitve. Časi so res takšni, da je treba biti ubogljiv in priden, če hočeš ostati v službi, oziroma se ne zameriti direktorju (poslovnim strukturam), ki imajo zdaj vso pravico, da mečejo ljudi na cesto (menda v imenu smotrne izrabe »proizvodnih faktorjev«) in so pozabili na človečnost. Toda: ali se ta nov »menadžment« zaveda, da brez soustvarjalne volje zaposlenih, brez jasnih ciljev, kako razvijati slovensko gospodarstvo, ne bo mogel računati na delavce. Slepa poslušnost, dosežena s silo, nikoli v zgodovini ni obrodila koristnih sadov: ljudje so se razmeram, ki jih je sprožila, ustvarila, še vselej postavili po robu. Demosu je res uspelo vsaj za nekaj časa delavce utišati. V naših tovarnah vlada zdaj molk (zaradi strahu pred izgubo službe), vendar to ni navaden molk, temveč molk pred viharjem – če delavci v »novi demokraciji« ne bodo dosegli tistega, kar so si v dosedanjem razvoju delavskega gibanja v Sloveniji že pridobili – pravico do soodločanja tako v ožjih delovnih skupnostih kot (še neuresničen cilj) v celotni družbi. Z usodo hlapca, s katerim gospodar ravna, kakor se mu zljubi, mu odmerja plačilo izključno po svoji presoji, se ne more in se ne bo sprijaznil noben pokončen človek.

Oblastne skušnjave so najslajše lizike za odrasle.

Sladkosnedi se jim preprosto ne morejo upreti, požrešni jih preprosto goltajo. Revolucionarni časi so prekrasna priložnost za vzpon na oblast. Tedaj se po oblasti mnogim cedijo sline, konkurenca je velika in do lizik pridejo samo tisti z najtršimi komolci. In seveda z najdebelejšo kožo, da o tistem, kar je pod njo, sploh ne tečnarimo.

V revolucionarnih časih se dajo politične kariere skovati na hitro. Da običajno niso kaj prida, vemo iz naše, kako se ji že reče, polpretekle zgodovine. V naši slovnici sicer nič ne piše o polpreteklem času, mogoče pa gre za polprekleti čas. Kdo ve, kaj vse si bo še izmislila današnja besedna ikonografija.

In ko politohitreci pridejo na oblast, morajo tam seveda nekaj početi. Najpreprosteje, najlepše in najslajše je, če se grede oblast. Vladati je namreč super. Toda če hočeš vladati, moraš vedeti, kaj misli raja in kaj mislijo in delajo prijatelji in sovražniki. Čim bolj trdno si na oblasti, manj je treba skrivati oblastništvo. Tako denimo, kot to počne naš oblastnik Janez Janša. Njemu je priznано herojstvo, v starem Rimu bi mu najbrž

Veliki brat

rekli kar božanski Janez, in ker božanstva lahko počno vse, kar se jim zljubi, si naš heroj Janša pač sme dovoliti nastavljati svoja ušesa tudi tam, kjer bi mu jih po vseh pravih lepega obnašanja morali odrezati.

Toda kje pa, lepo vas prosim. Janša si svojih ušes niti naviti ne dovoli. Zakaj le, ko pa je heroj in herojem je vse dovoljeno in vnaprej odpuščeno. Seveda pri tem ni jasno, ali zato, ker so oboževani, ali pa, ker se jih vse boji. Herojev na oblasti se je bati. Posebej če tak heroj postane Veliki brat, tako močan, da se čuti odgovornega samo svojemu oblastništvu, ker mu pač ni treba povedati niti tega, kako je porabil denar davkoplačevalcev, kako se je vpisal med barantače z orožjem, saj poznate znamenito knjigo s takim naslovom, kako je vnovčil državne, pa menda celo zaupne dokumente in podobne reči.

Takih herojev ni dobro imeti na oblasti. Najbolje bi jim bilo po hitrem postopku postaviti spomenik in jih upokojiti, pa čeprav na državne stroške. Heroj na oblasti se namreč sčasoma poživlja na herojstvo in mu je mar samo oblasti. Seveda vedno večje in močnejše in, kajpak, vedno zavite v celofan demokracije. Kako veliki so apetiti nekaterih, ki so si politično kariero kovali za zidovi na Roški cesti v Ljubljani in pred njimi, smo pa tako že videli pri primeru Velikega prijatelja Velikega brata.

predvolilna arena

Lepo je bilo na oblasti, ni pa bilo lahko, bo morda nekoč napisal Ciril Zlobec. Problem oblasti je namreč tudi to, da si družčine ni mogoče vedno izbirati po svoji volji. Za tiste, ki niso željni oblasti, je pravzaprav že sama oblast zadosten problem. Prav zato se na oblasti najbolje počutijo oblastizeljni in najslabše tisti, ki so nanjo prišli, da še sami ne vedo zakaj, vsekakor pa ne zato, ker so se zanjo metali ob tla. Oblast je večkrat umazana in zato primerna hrana za debelo kožo in imune na pokvarjen želodec.

Škoda je, da le redki poštenjaki dolgo zdržijo na oblasti. Običajno se jim želodec kmalu obrne, ker za svoje ambicije in

Veliki Zlobec

življenjske cilje pač ne potrebujejo oblasti. In da je paradoks še večji, prav takšni so na oblasti največ vredni in prav takšne vsaka pametna oblast najbolj potrebuje.

Takšni ljudje navadno niso heroji, ker sicer ne bi bili na oblasti. Vedo namreč za vse pasti herojstva na oblasti in jih je groza Velike bratovščine. Takšni ljudje pač ne znajo tuliti z volkov, in ker niso v tropu, so vedno v nevarnosti, da jih bo trop snedel za malo južno.

Takšnim ljudem je njihov razum nevarno prekletstvo. Veliki brat namreč ne trpi razumnikov, ker so mu nevarni, in jih zato prekolne in obsodi na pekel. Toda glej ga zlobca, ko se nenadoma neki Zlobec z veliko začetnico s svojim umom postavi po robu navadnemu zlobcu, planejo na dan vse ukane, ki jih navadni zlobec počne zaradi svoje zagledanosti vase in zaradi utvare o večnosti Velikega brata.

Zlobec je človek in pesnik z veliko začetnico tudi ali pa prav zato, ker ga oblast ni zasvojila in ne pokorila, četudi mu nalaga razne pokore. Veliki Zlobec je pokora za oblast, toda ni pokora za ljudstvo. Z malo začetnico pisani zlobci so pokora za ljudstvo, ker si skušajo pokoriti oblast. Mali zlobci so obsojeni na večno napanjanje mišic, ker je to usoda Velikega brata. Tako kot so veliki Zlobci-razumniki vedno obsojeni na nevhvaležno vlogo, ki se ji reče izganjanje hudiča iz samega hudiča. Nehvaležno zato, ker zlobec z malo začetnico ostane še naprej zlobec z malo začetnico, pravzaprav nesrečnež, ki ga zlobec v njem neusmiljeno žre in se pri tem hoče hraniti še s povzročanjem nesreče drugim.

Zato je vedno koristno imeti kakšnega Zlobca z veliko začetnico na oblasti. Najboljši oblastniki so, kot rečeno, pač vedno tisti, ki oblasti sploh ne potrebujejo, marveč oblast potrebuje njih. Da bi se lažje branila pred Velikimi brati.

Boža Gloda

DRŽAVLJANSKA POBUDA

Obrazložitev

Prepričani smo, da potrebuje današnja Slovenija predsednika, ki bo služil izključno skupni slovenski dobrobiti; potrebujemo predsednika z globljo človeško in politično modrostjo, takšnega, ki bo v sebi združeval odločnost in strpnost, daljnovidnost in poslušnost za vse vrste drobnih sprotnih težav ter se znal sleherni trenutek suvereno vzdigniti nad sleherni strankarstvo.

Ker smo obenem prepričani, da imamo takšnega predsednika že sedaj, ne vidimo razloga, da bi ga bilo treba z novimi volitvami zamenjati. Zato skupina slovenskih dr-

žavljanov predlaga da Slovenci ob razpisu podpomoči novično kandidaturu sedanjega predsednika Milana Kučana – na tako imenovani državljanski listi. Zanj bomo zbrali potrebnih 5000 podpisov in vabimo vse, ki mislijo enako, da se nam pridružijo. Zbiranje podpisov in njihovo uradno potrjevanje bo vodil poseben odbor, ki smo ga ustanovili in se bo trudil, da bo podpisovanje kolikor mogoče enostavno.

Pristanek Milana Kučana na takšno kandidaturu smo pridobili.

Najbrž večine slovenske javnosti ni treba posebej prepričevati o utemeljenosti tega

predloga; Milan Kučan je z leti postal pojem nepopustljivega demokratičnega reformizma; vodil je dokončni upor proti partijskemu samodržstvu, kar je v začetku leta 1990 ustvarilo osnove za pluralno demokracijo in na koncu tudi za slovensko osamosvojitve. Vse to se je potem zgodilo skoraj brez žrtev in rušenj, brez dolgotrajne vojne in prebolečih pretresov, toda z jasnim videnjem tega, kar hočemo. Milan Kučan, ki je zbral večinsko zaupanje za predsednika že na prvih pluralnih volitvah, je znal ohranjati odločnost in hladnokrvnost v vseh težavnih položajih, ki so sledili; znal je v skupno in enotno dejanje

združevati ves slovenski politični svet, ki je bil sicer nemalo razcepljen, in utirjati naš razvoj na pot nove, moderne in, prepričani smo, kmalu cvetoče državne skupnosti.

Bistvena pri tem in pri nadaljnjem njegovem delovanju sta njegov neomajni demokratizem in izjemna sposobnost združevanja vizije s praktičnimi, vsakdanjimi odločitvami; vse to pa nam zagotavlja, da imamo z njim na pomembnem predsedniškem mestu najboljšega moža.

Rad bi se zahvalil vsem, ki ste se že doslej pridružili prvotni skupini pobudnikov, prav tako pa tudi vsem, ki se pridružujete sedaj in se nam boste pridružili v prihodnje! Za tak način kandidiranja smo se kljub neprimerno večji težavnosti postopka vsi skupaj odločili zato, ker je po našem prepričanju mnogo bolj demokratičen in neprimerno bližji slehernemu volilcu in njegovi opredelitvi, pa tudi statusu, ki si ga je doslej Milan Kučan v očeh slovenske javnosti pridobil s svojim delom. Naša predvolilna dejavnost bo zato, ker ne razpolagamo z nikakršnimi fondy, skromnejša, smo pa prepričani, da volitve tako in tako niso priložnost za razmetavanje.

Zatorej vsem javno vabilo, da na volitvah kot državljani kandidiramo Milana Kučana za novega slovenskega predsednika.

Dr. Matjaž Kmecl

VLADA JE PODRLA MOST ZA SOCIALNI SPORAZUM

Na redni tedenski tiskovni konferenci je vodstvo Svobodnih sindikatov razgrnilo svoje stališče do dogajanj v skupščini Republike Slovenije in do vladnih ukrepov, ki zadevajo gospodarski in socialni položaj delavcev. Svobodni sindikati menijo, da mora skupščina delati še naprej, in se ne strinjajo s predlogi, naj se poslanci in njihove stranke v prihodnjih dveh mesecih ukvarjajo le z volitvami. Svobodni sindikati protestirajo tudi zaradi vladne odpovedi kolektivne pogodbe za negospodarstvo in pet dejavnosti, saj se bojijo hudih posledic, ki lahko pripeljejo le do splošne stavke.

Dušan Semolič je uvodoma dejal, da parlamentu grozi možnost predhodnega stečaja, ki ga želijo poslanci, da bi se zapodili v predvolilni boj. Drugače kot oni, Semolič misli, da mora parlament delo nadaljevati, saj je treba še letos sprejeti:

- zakon o lastninjenju podjetij;
- zakon o soupravljanju;
- zakon o prisilni poravnavi in stečaju;
- zakon o socialnem varstvu;
- zakon o delovnih in socialnih sodiščih in
- socialnovarstveni program.

Zakon o socialnem varstvu bo omogočil subvencioniranje stanarin, saj jih številni de-

lavci ne morejo več plačevati. Sprejet socialnovarstveni program pa pomeni uveljavitev univerzalnega otroškega dodatka, za katerega so se Svobodni sindikati zavzeli že na kongresu. Predsednik Svobodnih sindikatov misli, da se življnje ne začneja in končuje z volilnimi obljubami in da morajo poslanci sproti reševati probleme in sprejeti omejenjene zakone. Semolič poziva poslance, naj preprečijo blokado skupščine za dva meseca.

O posledicah vladne odpovedi kolektivne pogodbe za negospodarstvo in pogodb za posamezne dejavnosti je govoril član predsedstva Gregor Miklič. Gre za panožne pogodbe za: zdravstvo in soci-

alno skrbstvo, raziskovalno dejavnost, elektrogospodarstvo, premogovništvo in železnico. Miklič se boji, da se bo položaj poslabšal, če bo ta vzorec odpovedi uporabljen tudi za gospodarstvo. Po njegovem mnenju je vlada z odpovedjo razveljavila ključne listine za uveljavljanje pravic delavcev in tako podrla most za sklenitev socialnega premirja.

Če je vlada res morala odpovedati kolektivne pogodbe zaradi »visokih plač«, ne bi smela razveljaviti celotne vsebine teh pogodb. Vlada očitno misli, da Slovenija postaja rezervat cenene delovne sile. Podatki o plačah so po Mikličevem mnenju vprašljivi zaradi načina vodenja tečajne politike. Kljub temu, da danes dobivamo več, lahko za svoje tolarje kupimo vsak dan manj. Bruto plače rastejo hitreje kot neto prejemi in to je v največji meri posledica prevelikih obdavčitev, zlasti dohodnine. Miklič ugotavlja, da je s temi ukrepi vlada skoraj v celoti izničila dveletne rezultate sindikalnega dela. Kolektivna pogodba za negospodarstvo je bila po njegovem mnenju podpisana pred letom dni tudi zato, ker se je govorilo o presežkih delavcev na tem področju in ker zaposleni niso imeli prave obrambe pred odpuščanjem.

Miklič predlaga vladi dogovor o prehodnih rešitvah po odpovedi kolektivnih pogodb, zlasti zato, ker ta ukrep pomeni možnost anarhije. Sindikatom pa v tem položaju preostanejo le še stavke, ki si jih ne želijo. Po mnenju Rajka Lesjaka vlada z odpovedjo kolektivnih pogodb ruši demokracijo. Vlada ni izkoristila sindikalnega pluralizma, temveč zlorabila pluralizem sindikalnih voditeljev. Še huje bo, če

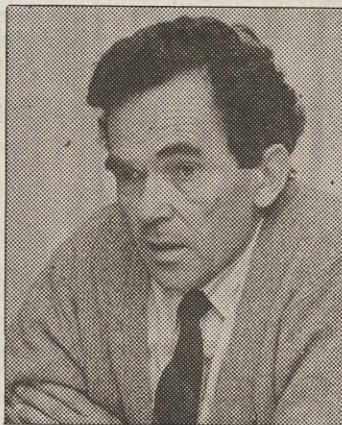
računati na razsodnika v tem sporu.

Očitke na račun vlade je v imenu sindikata delavcev v družbenih in državnih organih konkretiziral Vinko Kastelic. Odpoved pogodbe pomeni onemogočanje dela sindikata. Po tem sklepu preostane delavcem le individualna zaščita po zakonu o delovnih razmerjih. Kastelic misli, da je bila za sindikate bolj napredna vlada Lojzeta Pe-

terleta, ki je pogodbe podpisovala, medtem ko jih vlada Janca Drnovška odpoveduje. V proračunu ima vlada denar za 5000 novo zaposlenih v državni upravi. Po nekaterih ocenah je v občinah odveč 3000 uslužbencev. Na tem položaju pa vsako ministrstvo zaposluje po svoje ne glede na presežke pri najbližjih sosedih.

O enostranski odpovedi kolektivne pogodbe je Brane Mišič dejal, da je z njo postalo vprašljivo vse strokovno delo sindikatov pri pripravi sprememb in dopolnitev kolektivnih pogodb. Mišič vladi predlaga, naj takoj razveljavi odločbe o plačevanju dohodnine za delavce, ki so prijavljeni na zavodih za zaposlovanje, in za tiste, ki prejemale le zajamčene plače. Vlada naj vse te odločbe odpravi, saj delavci nimajo denarja za doplačilo obračunane dohodnine.

F. K.

Vinko Kastelic

bo tak enostranski ukrep uporabljen tudi pri določanju zajamčenih osebnih dohodkov. Sekretar Svobodnih sindikatov se boji, da bo s takšnimi ukrepi začasno zamrznjena tudi sanacija gospodarstva. Ker parlament očitno več ne deluje, sindikati ne morejo več

Vlada Republike Slovenije je na 24. seji 8. oktobra 1992 obravnavala informacijo o kolektivnih pogodbah, ki jih je podpisala vlada Republike Slovenije oziroma od nje pooblaščenno ministrstvo, in sprejela naslednje

sklepe:

1. Vlada Republike Slovenije odpoveduje kolektivno pogodbo za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji v skladu s točko 2/d 1. poglavja kolektivne pogodbe za negospodarstvo v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 18/91).

2. Vlada Republike Slovenije pooblašča resorna ministrstva, ki so podpisala panožne kolektivne pogodbe za dejavnosti zdravstva in socialnega skrbstva, raziskovanja, železniškega gospodarstva, premogovništva in elektrogospodarstva, da v skladu z določbami o poteku veljavnosti teh kolektivnih pogodb, pogodb odpovejo.

3. Vlada Republike Slovenije pooblašča ministra za varstvo okolja in urejanje prostora, da izvršnim svetom skupščin občin, podpisnikom kolektivne pogodbe za komunalno in stanovanjsko gospodarstvo Republike Slovenije, da pobudo, da odpovejo kolektivno pogodbo.

4. Na področju negospodarstva in na področju gospodarske infrastrukture se pripravita osnutka kolektivnih pogodb za ti dve področji.

Vlada Republike Slovenije predlaga, da je podpisnik kolektivne pogodbe za gospodarsko infrastrukturo (gospodarske javne službe) poleg vlade Republike Slovenije in sindikatov tudi Gospodarska zbornica Slovenije.

5. Določijo se enotna izhodišča za pripravo kolektivnih pogodb na področjih, kjer je podpisnik kolektivne pogodbe vlada Republike Slovenije oziroma pristojno resorno ministrstvo.

6. Z enotnimi izhodišči iz prejšnje točke se uredijo vprašanja v zvezi z:

- osebnostjo pogodb, ki naj v teh dejavnostih velja tudi za poslovodne delavce;
 - pravicami presežnih delavcev;
 - nadomestili plače za čas odsotnosti z dela;
 - dodatki za delo v posebnih pogojih dela, ki izvirajo iz manj ugodne razporeditve delovnega časa ali neugodnih vplivov okolja;
 - višino izhodiščne plače po tarifnih razredih in kriteriji za razvrščanje delavcev v posamezne tarifne razrede;
 - pravicami do dopusta (rednega, izrednega, neplačanega);
 - opredelitvi delovne dobe in dodatkov za delovno dobo;
 - regresom za letni dopust;
 - drugimi povračili stroškov (prehrana, dnevnice, kilometrina, prevoz na delo);
 - delovnim časom;
 - pripravnostim in izobraževanjem in
 - pogoji za delovanje sindikata.
7. Ministrstva, pristojna za delo, finance, zakonodajo, promet in zveze, energetiko, šolstvo in šport, zdravstvo, družino in socialno varstvo, raziskovanje, kulturo in Zavod Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj do 12. oktobra 1992 imenujejo svoje predstavnike v delovno skupino za pripravo enotnih izhodišč.

Mirko Bandelj, generalni sekretar

ZAHTEVAMO UMIK ODPOVEDI KP

Sindikati - podpisniki Kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji smo 14. oktobra 1992 obravnavali sklepe vlade Republike Slovenije o odpovedi kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti in soglasno ugotovili:

1. Vlada Republike Slovenije je sindikatom podpisnikom v času veljavnosti kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti 24. 07. 1992 predlagalačasne spremembe kolektivne pogodbe v tarifnem delu. Sindikati podpisniki so se dogovorili, da se bodo pogajali o spremembah, zato sindikati s presenečenjem in ogorčenjem protestiramo proti enostranski odpovedi kolektivne pogodbe s strani vlade, ker doslej razen tarifnega dela drugi deli pogodbe niso bili sporni. Sindikati podpisniki zato protestiramo proti takemu sklepu vlade in zahtevamo, da svoj sklep umakne.
2. Z odpovedjo kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti po mnenju sindikatov ni več dogovorjenih podlag za sodelovanje delavcev v zavodih in ustanovah pri razreševanju njihovih življenjskih in delovnih razmer. Z odpovedjo pogodbe tudi ni več partnerstva pri urejanju problemov zaposlenih med sindikati in delodajalci.

Ker se v zavodih in ustanovah kolektivna pogodba uporablja - kot splošni akt, vlada s svojim sklepom povzroča pravno negotovost pri urejanju pravic in obveznosti delavcev. Z odpovedjo kolektivne pogodbe tudi ni več podlage za urejanje pogojev za delo sindikata v zavodih, s tem pa sindikati niso več partnerji pri urejanju delovnih pravic, vprašanj, delavci pa so prepuščeni enostranskim odločitvam delodajalcev.

Zato sindikati zahtevamo, da do sklenitve nove kolektivne pogodbe ostanejo veljavne in se uporabljajo določila dosedanje kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti.

Sindikati od vlade v najkrajšem času pričakujemo celovit predlog sprememb kolektivne pogodbe kot podlago za nadaljnja pogajanja.

3. Z enostranskim sklepom o odpovedi kolektivne pogodbe vlada postavlja pod vprašaj pogajanja in sklenitev sporazuma o zagotavljanju socialne stabilnosti v Republiki Sloveniji. Sindikati podpisniki pričakujemo od države, da bo tudi v prihodnje ure-

jala pravni ter socialni in ekonomski položaj delavcev v teh dejavnostih s kolektivnimi pogodbami, kar je uveljavljen način v pravni državi.

4. Sindikati podpisniki menimo, da so z odpovedjo kolektivne pogodbe prizadete temeljne pravice delavcev, zato bomo prisiljeni upoštevati vse oblike sindikalnega boja za uveljavitev pravic delavcev. Z enostransko odpovedjo kolektivne pogodbe sindikati tudi nismo več zavezani k ohranjanju socialnega miru in bomo uporabili organiziran protest in stavko.

5. Sindikati podpisniki zahtevamo odgovor vlade Republike Slovenije do 22. 10. 1992, hkrati pa zavračamo pripravljenost za takojšnja napovedana pogajanja z vlado.

Sindikati - podpisniki Kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti v R Sloveniji

Ogorčen protest vladi Republike Slovenije!

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije smo z ogorčenjem in veliko zaskrbljenostjo sprejeli nedavni sklep vlade Republike Slovenije o enostranski odpovedi splošne kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti in panožnih kolektivnih pogodb, ki jih je sklenila vlada. Sklep pomeni prevlado neoliberalistične struje v sedanjih vladi in odstop od vzpostavljanja socialne države.

Ocenjujemo, da ta sklep pomeni tudi diskvalifikacijo sindikatov in poskus njihove postavitve na obrobje družbenega dogajanja. Vlado RS opozarjamo, da kolektivne pogodbe nimajo samo tarifnega dela, ampak urejujejo tudi celo vrsto drugih vprašanj, pomembnih za delavce, zato bodo po odpovedi kolektivnih pogodb prizadete nekatere temeljne pravice delavcev v teh dejavnostih, saj bo nastala pravna praznina. Očitno je, da je vlada RS to namerno hotela, da bi lahko dobila proste roke za razreševanje vprašanj v teh dejavnostih.

Vladi Republike Slovenije zato predlagamo, da umakne sprejete sklepe o odpovedi kolektivnih pogodb oziroma sprejme sklep, da se uporabljajo še naprej, do njihovih sprememb in dopolnitve. Hkrati predlagamo, da se čimprej nadaljuje že začeta pogajanja o spremembah splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo ter o tistih panožnih kolektivnih pogodbah, ki jih je vlada RS s sklepom odpovedala.

mag. Dušan Semolič, predsednik ZSSS

TRBOVELJSKI SINDIKALISTI PREMAGALI VODSTVO ZSSS

Trboveljski cementarji letos praznujejo 116-letnico svoje cementarne.

V mesecu oktobru so pripravili vrsto športnih srečanj med člani kolektiva in med sindikati trboveljskih podjetij. Prizadevni člani teniške sekcije sindikata podjetja so uspešno izpeljali veliko akcijo - izgradnjo teniških igrišč s spremljajočimi objekti. Na pobudo predsednika sindikata Cementarne Trbovlje Mija Popoviča so prejšnji konec tedna priredili teniški dvoboj med Cementarno Trbovlje in vodstvom ZSSS. Skupni rezultat dvoboja je bil 2:1 za vodstvo ZSSS.

Posebno je bilo razburljivo srečanje v dvojicah, kjer je bil rezultat ugoden za cementarje, saj so tesno zmagali s 6:4.

Jernej Jeršan je mahnil mimo

Območna organizacija ZSSS za Dolenjsko

STALIŠČA DO KOLEKTIVNIH POGODB IN SOCIALNEGA PAKTA

● Pogovori s partnerji (državo in GZS) naj se nadaljujejo. Od pogovorov je treba preiti k pogajanjem o povsem konkretnih ciljih in povsem konkretnih jamstvih, da se bodo v »pravni« državi Sloveniji ti tudi realizirali.

● Za sindikate je pomemben tisti vidik plače oz. cene dela, ki govori o njeni kupni moči in zagotavlja pokrivanje življenjskih stroškov. Strošek plač ni samo tisto, kar delavec dobi v žep (neto), temveč tudi davki in prispevki (odtegljaji iz bruta), pa tudi posebni davek na bruto plače, ki ga mora plačati delodajalec.

● Trenutne razmere v našem gospodarstvu in državi so takšne, da ne omogočajo razprave o ceni dela v Sloveniji kot evropski državi. V danih razmerah je cena dela v Sloveniji previsoka, zato ker padajo vsi pokazatelji gospodarjenja. Izhod za Slovenijo ni

v padanju proizvodnje, družbene brutoproducta, povečevanju nezaposlenih in neaktivnega vzdrževanja prebivalstva ter seveda nižanju plač. Če so delavstvu predstavljeni cilji, v katerih vidijo tudi svoje motive, in zaupajo tistim, ki prevzemajo odgovornosti za obljube, potem ni razlogov za velike besede, »da plače najbolj ogrožajo izid sanacije«. Socialni pakt je mogoč s poštnimi in jasnimi nameni, sindikatom pa nanj ni potrebno pristati za vsako ceno.

● In kaj so motivi članstva in delavcev? Gotovo ne nasilje in grožnje (tistih, ki jim je zmanjkalo argumentov in znanja), temveč:

- ohranitev kolektivnih pogodb, tako za gospodarstvo kot za negospodarstvo;
- ohranitev realnih osebnih dohodkov in povečanje cene dela;
- ohranitev ravni zaposlenosti s tendenco povečevanja;

- enaka izhodiščna cena dela v gospodarstvu in negospodarstvu;

- upoštevanje stroškov življenja pri določanju cene dela;
- ureditev direktorskih plač in kroga tistih, ki naj bi bili izvzeti iz kolektivnih pogodb;
- zagotovitev spoštovanja pravnega reda in pravic, ki gredo delavcem iz dela.

● Zniževanje cene dela kot cilja in elementa kolektivnih pogodb je v razmerah, ko že poteka lastninjenje ali pa vsaj pristajanje družbene lastnine, ko naj bi postala Slovenija zanimiva za tuj kapital, ko uvajamo evropski sistem davkov in cen, izredno tvegano. Naša napaka je bila, da smo začeli ugotavljati, kako se kolektivne pogodbe ne izvajajo, namesto da bi napeli vse sile, da jih uresničimo. Te napake ne gre ponoviti.

● Socialno partnerstvo je potrebno ne samo sindikatom, tudi drugim toliko bolj, kolikor bolj so sindikati močni predstavniki delavcev. Zato je potrebno stališča in predloge do sprememb in dopolnitev kolektivnih pogodb in do socialnega pakta med sindikati dejavnosti v ZSSS uskladiti in si za to prizadevati tudi v odnosih z drugimi sindikati.

Igor Vizjak, predsednik

DELAVCI SI SAMI JEMLEJO PLAČILO

Tik pred zaključkom redakcije se je v uredništvu oglasil **Albert Vodovnik**, predsednik SKEI in povedal o položaju delavcev in delu sindikata.

»Sindikat je seznanjen s sanacijo Slovenskih železarn, kot jo je pripravila poslovodna ekipa iz tega sistema. Ta sanacija bo potekala obenem kot sanacija bank. SKEI sanacijski program podpira, vendar zahteva, naj tuji ne postanejo večinski lastnik. Pri lastninjenju železarn naj se upoštevajo listine za manj izplačane osebne dohodke.

Ta sindikalna podpora izhaja iz spoznanj, da so železarne, razen posameznih delov, zelo kakovostne, kar so izjavili tudi ugledni tuji strokovnjaki. V SKEI mislimo, da se za takšne železarne spleča napeti vse moči, da bi večinski delež ostal v domači lasti. V SKEI računamo tudi na ohranitev čimvečjega števila delovnih mest.

Na vprašanje, ali bodo železarji ta mesec dobili plače, je Vodovnik odgovoril, da so sindikalisti na Jesenicah in v Štorah že podpisali soglasje za izplačilo osebnih dohodkov. Danes je ravenske sindikaliste o tem prepričeval tudi član poslovodnega odbora Brane Žerdoner. Vodovnik pa k temu dodaja, da je na sindikalnem pogovoru pred dnevi minister Dušan Šešok dejal, da sindikati v državnih podjetjih teh soglasij niso dolžni dajati, zdaj jih pa menda zahtevajo, ker je tako odločil mi-

nister Mitja Gaspari.

V SKEI ugotavljajo, da je reševanje problematike železarn dobilo številna politična obeležja. Zato sindikat želi, da bi o tem čimprej razpravljali slovenski parlament. Ta projekt je treba obravnavati v sklopu celovite problematike kovinske in elektroindustrije Slovenije. Sindikalisti so jezni, ker se zlasti politiki še naprej igrajo s hrbtenico slovenskega gospodarstva, kar se vidi takrat, ko manipulirajo z zaprtjem Tovarne gline in aluminija v Kidričevem in ko prenašajo govornice, da se lahko kaj takšnega zgodi tudi Gorenju, Iskri, Tamu in Litostroju.

Ta teden bodo v podjetjih kovinske in elektroindustrije sindikalni sestanki, na katerih bodo obravnavali gradivo, ki je nastalo v republiškem odboru SKEI. Gre za zahteve, ki jih je sindikat poslal vladi, parlamentu in drugim institucijam, in za vladne odgovore.

Vodovnik ugotavlja, da so odnosi v podjetjih tako zaostrjeni, da je treba takoj ukrepati. Številna podjetja, ki so se prijavila na natečaj za sanacijo in podpisala pogodbo z republiško agencijo, ugotavljajo, da je vse to lahko le papirnati zmaj. Sindikalisti spoznavajo, da agencija izvaja nasprotno politiko, kot se je pred časom SKEI dogovoril z vlado oziroma njenim ministrom. Gre za obljube, da bo vlada podjetja sanirala, se dogovorila z upniki in ohrani-

Albert Vodovnik

nila delovna mesta. **Po podatkih, ki jih dobiva SKEI, pa je v vseh podjetjih ključna naloga ugotavljanje presežkov delavcev.** Vse to naj bi padlo na ministrstvo za delo, ki pa več nima denarja.

Prihodnji teden bo SKEI imel odgovore podjetij in takrat bo z vlado skušal razčistiti vsa ta vprašanja. Vodovnik pravi, da bodo vztrajali, zlasti pri tem, da slovenska kovinska industrija ne sme biti obsojena na nazadovanje in umiranje na obroke. Že zdaj vedo, da bo treba javno zarohneti zaradi izredno trde

in nefleksibilne politike bank, zlasti pa Banke Slovenije. Iz podjetij dobivajo obvestila, da se začneja ludizem. Obveščeni so, da so delavci za neizplačane OD začeli odnašati stroje in material. Delavci menda pravijo, da si lahko to jemljejo, če lahko posloводства krajejo celotna podjetja. Po

Mislimo globalno, delamo konkretno

Piše: Brane Mišič

Pred približno letom dni smo zapisali, da je potrebno splošno kolektivno pogodbo zaradi večje preglednosti dopolniti.

Sodna praksa in zlasti praksa v posameznih podjetjih nas je opozorila na različno tolmačenje določil kolektivnih pogodb, običajno v škodo delavcev. Tolmačenja so bolj podrejena trenutni klimi kot pa stvarnim dejstvom. Vzemimo samo primer odpravnih delavcem, ki so tehnološki presežek. Čeprav ne poznamo neto plačnega sistema, so delavcem razlagali, da dobijo neto in ne bruto znesek. Tudi regres za dopust je kljub jasni razlagi komisije za spremljanje kolektivne pogodbe bil sila različen. Enim je zadoščal le za nakup prospekta in

»užitek« ob njegovem listanju, drugemu za stvarne počitnice.

Mnoga podjetja so sistem plač obrzala na izračunu točk in vrednosti točke. Sindikalni zaupnik mora biti znanstvenik, da lahko oceni, ali se delavcem izplačuje osebni dohodek po kolektivni pogodbi. Tudi najboljši sistem kolektivnih pogodb brez delovanja pravnega sistema, zaščite in sankcij je slej ko prej le papir brez prave vrednosti.

V ZSSS smo na podlagi ocen stanja, gospodarskih razmerij, opozoril iz kolektivov in sindikatov dejavnosti zasnovali predlog dopolnitve kolektivnih pogodb. Doslej so pretežno breme nazadovanja proizvodnje nosili delavci v gospodarstvu. Premalo pa se je novim razmeram in obsegu družbenega proizvoda prilagajala javna poraba. Revni delavci in državljani ne pomenijo poti v razvoj in družbo blaginje po vzoru Evrope.

V splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo je osrednji problem definicija plače, njena višina in način merjenja uspešnosti. Plače (cena delovne sile) so odvisne od pogajanj in ravni družbene produktivnosti. Delavcem je treba omogočiti sodelovanje pri metodah vrednotenja dela tako, da je o stališčih sindikata dolžan obvezno razpravljati organ upravljanja in poslovodni organ. Pogovore o merjenju uspešnosti je treba locirati v podjetja, saj teh ocen ni mogoče delati za celotno gospodarstvo in za posamične panoge. Kolektivne pogodbe podjetij morajo določiti za delavca sprejemljiv način ugotavljanja uspešnosti.

V teh pogodbah je treba natančneje opredeliti obračun dodatkov in nadomestil ter tako preprečiti samovoljo in omogočiti nadzor. To poudarjam zaradi tega, ker so delavcem marsikje nadomestila obračunavali od znižanih in ne pravih osnov, npr. od izplačil bolniške.

Odpravnine tehnološkim presežkom so poglavje zase zlasti zaradi nedoslednega upoštevanja bruto osnove. Nekatera podjetja so formirala podjetje hči in pri odpravnini delavcem upoštevala le delovno dobo v podjetju hčeri, kar je izigravanje delavcev. Kolektivne pogodbe morajo zato natančno definirati delovno dobo. Odpravnina za tehnološke presežke je povsod v svetu visoka in draga. Menedžment mora izračunati, ali se mu bolj izplača odpuščati ali najti delo in produktivno izkoristiti sposobnosti delavca.

Materialni stroški so v kolektivni pogodbi pomanjkljivo definirani. Zato prihaja do mahinacij v obliki različnih leasingov, kilometrine v pavšalu, visokih dnevnicah, ker vse to ni obdavčeno. KP morajo stroške definirati, sicer ni možen nadzor.

Priprava in pisanje kolektivnih pogodb je odgovorna naloga, saj niso skupek želja, temveč listine z zakonsko veljavo v družbi, dejavnosti in podjetju. Tega se v ZSSS zavedamo, zato kolektivne pogodbe obravnavamo resno in odgovorno. Mislimo globalno, delamo konkretno.

Slavnik: STAVKA PROTI DIREKTORJU JE KONČANA

Dvodnevna stavka 300 zaposlenih v Slavniku se je končala potem, ko so delavci dosegli zamenjavo svojega vodstva. Za odgovor na druge zahteve pa si je Agencija Republike Slovenije kot novi lastnik vzela tri mesece časa. Čeprav Slavnik opravlja javni prevoz v štirih primorskih občinah, se občinske oblasti niso odzvale na stavkovne zahteve, zato jim delavci namenljajo javno kritiko.

Stavka je najbolj prizadela 4000 šolarjev in več tisoč delavcev, ki vsakodnevno uporabljajo avtobuse tega podjetja.

Stavkovni odbor je delavski protest pripravil in vodil po vseh pravih in zakonih. Prvi dan je bil ohromljen le mestni in primestni promet, drugi dan pa je stal cel Slavnik, blokirali so tudi avtobusno postajo v Kopru, kjer so stavkajoči zborovali. Stavko je vodil predsednik sindikata **Boris Škergat**. Na tiskovni konferenci konec prejšnjega tedna je dejal, da je to že tretja stavka v Slavniku. Zanj so se odločili, ker so izgubili zaupanje v vodstvo, ker ni izpolnilo nobene obljube. Stavkajoči so zahtevali tudi izplačilo osebnih dohodkov po veljavni kolektivni pogodbi podjetja Slavnik (pri izplačilu OD so zamujali za dva meseca), regrese, potne stroške in listine za manj izplačane OD.

Delavci so protestirali tudi zoper reorganizacijo podjetja. Z njo je Slavnik postal nekakšen holding z več notranjimi družbami. Stavkajoči mislijo, da so z reorganizacijo vlekli upnike za nos. Ob tej reorganizaciji je vodstvo obljubljalo tuja vlaganja ali vsaj kredit, delavcem pa so ostale le obljube. Stavkajoči šoferji so opozarjali na nesmotrno notranjo organiziranost, saj za 300 zaposlenih skrbi kar 16 direktorjev. Plače šoferjev so v najboljšem primeru 40 tiso-

čakov, nihče od direktorjev pa ne prejema manj od 130 tisoč.

Slavnik je bil pred leti v vrhu tovrstnih podjetij v Sloveniji in Jugoslaviji. V zadnjih dveh letih pa je začel izgubljati trg, nazadnje je turizem in tudi veliko manj delavcev se vozi na delo, saj so izgubili zaposlitev. Danes je Slavnik največje tovrstno podjetje v Sloveniji s težavami, ki so se razrasle zlasti v letošnjem letu. Kljub temu pa še ni opravil nobenih predsanacijskih in sanacijskih postopkov in delavcev še ni odpuščal. Šoferji se pritožujejo, da vozila niso več vzdrževana in zato plačujejo man-

datne kazni kar iz svojega žepa. Kljub temu da so šoferji in sprevodniki brez denarja, še nihče ni zlorabil gotovine, s katero imajo opravka vsak dan.

V času pogajanj med vodstvom Slavnika in stavkovnim odborom se je to podjetje pri-

javilo na republiški natečaj za sanacijo podjetij. Konec prejšnjega tedna je Agencija podpisala pogodbo z direktorjem **Radivojem Bernardikom** in s tem je Slavnik postal njena last. Kot smo uvodoma povedali, se je drugega dne stavka končala. Namesto dosedanjega direktorja bo Slavnik vodila **Ivica Zupanc**, ki je v podjetju že vrsto let in ji delavci očitno zaupajo. Stavkovni odbor se je razpustil in o preostalih neizpoljenih zadevah se bo z novim lastnikom pogajal ter okrepil izvršni odbor sindikata.

Francšek Kavčič

ZAHTEVE SVOBODNIH SINDIKATOV GORENJSKE

Svet območne organizacije ZSSS za Gorenjsko se je sestel v torek, 13. oktobra in obravnaval gospodarske in socialne razmere na Gorenjskem. Seje so se udeležili tudi Viktor Žakelj, podpredsednik vlade, Rajko Lesjak in Brane Mišič iz vodstva Svobodnih sindikatov ter številni vodilni možje z gorenjskega območja. Svet je sprejel ugotovitve in zahteve, ki smo jih v uredništvu priridili za objavo.

Stališča, ugotovitve in zahteve

I. UGOTOVITVE IN STALIŠČA

1. Poslovanje gorenjskega gospodarstva se je v prvi polovici tega leta drastično poslabšalo. Kljub nekaterim pozitivnim ukrepom tekoče ekonomske politike v mesecu maju in juniju se je nekrita izguba gorenjskega gospodarstva enormno povečala in je za 20% višja kot obračunani in izplačani osebni dohodki. Izguba je 21-krat večja kot akumulacija gospodarstva, kar kaže na popolno blokado možnosti razvoja podjetij.

2. Kljub zahtevam za zmanjšanje dajatev za javno porabo so se le-te v obravnavanem obdobju realno povečale. Posledice so razmeroma visoki bruto osebni dohodki in nizki realni neto osebni dohodki delavcev.

3. Stalno blokirane žiro račune ima 23 večjih gorenjskih družbenih podjetij, ki so po kriterijih službe družbene kontrole »zrela« za stečajne postopke. Zaskrbljuje predvsem informacija, da se je na vladni razpis za sanacijo podjetij prijavi iz gorenjske regije le 9 podjetij.

4. Zaradi skrajno ohlapne in nedorečene davčne politike v Republiki Sloveniji in temu primerne nadzora je strošek oziroma obremenitev za javno porabo neenakomerno porazdeljen med prebivalce Slovenije. Daleč največjo obremenitev nosijo delavci.

5. Banke imajo na zaprtem trgu kapitala monopolni položaj, kar jim omogoča visoke obresti, posledica tega pa je nenormalno visoka cena kapitala.

6. Tudi v obravnavanem obdobju se nadaljuje upadanje zaposlenosti in povečevanje nezaposlenosti. Za sindikate je predvsem zaskrbljujoč trend padanja zaposlenosti pri zasebnikih; zaposlenost pa pada tudi pri takoimenovanih samozaposlenih delavcih.

II. ZAHTEVE

1. Zavzemamo se za takojšen podpis sporazuma o zagotavljanju socialne stabilnosti v Republiki Sloveniji. Terjamo predvsem odgovornost za morebitno nerealizacijo obveznosti in zadolžitve podpisnikov sporazuma.

2. Ministrstvu za pravosodje in upravo Republike Slovenije dajemo pobudo za začetek racionalizacije strokovnih in izvajalskih služb posameznih občin. Racionalizacija naj poteka v smeri združevanja teh služb na ravni regije, s ciljem povečati strokovnost in pomeniti poslovanje. To velja tudi za racionalizacijo bančnega sistema, kar naj bi znižalo ceno kapitala.

3. Gospodarski zbornici Slovenije predlagamo, naj izdela program promocije oz. predstavitve slovenskega gospodarstva v svetu ter prične postopke za sklepanje trgovinskih sporazumov in organiziranje gospodarskih in trgovinskih predstavništva.

4. Od izvršnih svetov gorenjskih občin ter območne gospodarske zbornice za Gorenjsko zahtevamo izdelavo projekta, iz katerega bo razviden koncept in program nadaljnega razvoja gorenjskega gospodarstva.

5. Od ustreznih ministrov in Gospodarske zbornice Slovenije zahtevamo pripravo, v parlamentu pa sprejem celovitega sistema ukrepov za izboljšanje likvidnostnega položaja podjetij s poudarkom na sprejemanju ustreznih in učinkovite zakonodaje pri varovanju plačilnega prometa (dolžniško-upniško razmerje).

6. Ministrstvu za finance predlagamo, naj takoj prične aktivnosti za temeljito spremembo davčne politike, da bi enakomerneje porazdelili bremena.

KDO JE KOMU PRODAL KRASMETAL

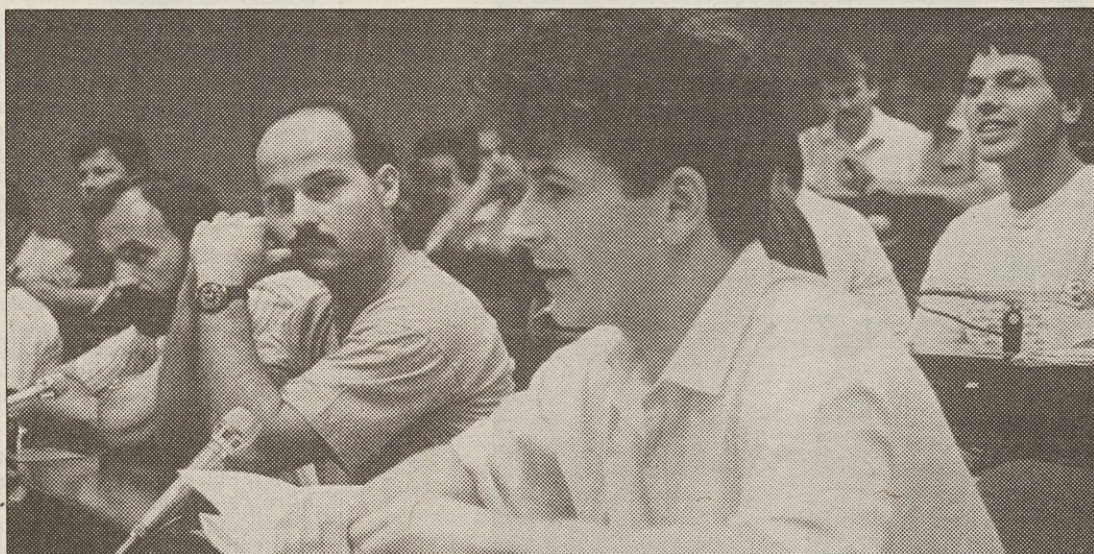
Sedanji direktor TKM d. o. o., Sežana, ki je še vedno upravitelj stečajne mase bivšega Krasmetala, je zaradi pisanja v DE št. 36 in 38 prek odvetnika avtorju zagrozil s kazenskim pregonom. Odvetnik pravi, da je pisanje v DE za Borisa Mastna neresnično in žaljivo. To naj bi veljalo zlasti za trditve o prodaji tovarne brez utemeljitve, da kupec za tovarno ni plačal ničesar in da je omenjeno podjetje v stečaju prodal samemu sebi.

Po nasvetu odvetnika smo informacije o stečajnem postopku poiskali na sodišču v Kopru, kjer je sodnica Miloslava Jovanovič pristala na pogovor in dovolila branje stečajnega spisa. Po njenem mnenju bi tega moral prebrati že pred prvim pisanjem, saj potem ne bi objavljali nekaterih trditvev v omenjenih člankih. Avtor bi moral poznati tudi stečajni zakon, saj tega, kar se je v Krasmetalu dogajalo v tri leta trajajočem stečajnem postopku, ni mogoče razveljaviti in zahtevati vrnitve tovarne. Stečaj je po njenem mnenju primerljiv s smrtjo. Stečajna sodnica se bo čez nekaj dni sestala z Borisom Mastnom in z njim razčistila obtožbe, o katerih je začela razmišljati šele po objavah v časopisih.

Stečajni spis Krasmetala meri v višino najmanj 20 centimetrov, začenja se 26. 6. 89, ko je SDK zoper firmo predlagala stečajni postopek. Spis se je 8. septembra, ko sem ga imel v rokah, zaključeval s poročilom stečajnega upravitelja, v katerem je med drugim podatek o ostanku denarja v znesku 37.436.987 tolarjev.

Zbiranje ponudb namesto dražbe

V stečajnem spisu so le papirji o Krasmetalu v stečaju, kot jih je sodišču pošiljal stečajni upravitelj, in pisni sklepi ter odločitve sodišča. V debelih mapah ni nobenih listin o SIKU in TKM d. o. o., ki delujeta na pogorišču bivše firme. V tem kupu skrbno urejenih oštevilčenih papirjev sem se omejil le na razpolaganje s premoženjem, saj drugim grdim ugotovitvam iz obeh omenjenih člankov, sodeč po

Gre za tovarno teh delavcev

pisanju odvetnika, Boris Masten ne nasprotuje.

Stečajni upravitelj je najprej skušal prodati staro proizvodno halo in upravno stavbo, počitniško hišico Kanin in stanovanja. V pismu pravi, da bodo z izkupičkom od te prodaje upniki izplačani stodontno. Stečajni senat je prodajo odobril. Dve licitaciji nista uspeli kljub javni objavi. V poročilu z datumom 23. 8. 1990 pa stečajni upravitelj omenja prodajo stare hale in upravne stavbe za 4,5 milijona, prodajo hišice za 470 tisočakov in prodajo dveh stanovanj. V to pismo je stečajni upravitelj zapisal, da bo možno stečaj kmalu zaključiti in da je problem le delitvena bilanca s SIPOM Šempeter, od katerega se je Krasmetal ločil tik pred uvedbo stečaja.

Dvajset dni kasneje je B. M. kljub temu predlagal stečajnemu sodišču prodajo Krasmetala v stečaju kot pravne osebe. V pismu pravi, da takšnega primera prodaje v Sloveniji še ni bilo. Ker primer Lileta dokazuje, da javne dražbe niso uspešne, predlaga B. M. zbiranje neposrednih ponudb. Ta predlog je stečajni senat 16. oktobra odobril in dodal, da bi javna dražba zadevo zavlekla. Stečajni upravitelj je 14. decembra 1990 v poročilo zapisal, da je ponudbo na oglas, objavljen v Ur. listu, za prodajo tovarne poslal le Finor. Kupnino v znesku 25,5 milijona bo kupec plačal

v dveh obrokih. 4. februarja 1991 pa je B. M. zapisal, da je pod temi pogoji Krasmetal v stečaju prodal Finorju. Polovica kupnine bo plačana ob predaji tovarne, druga polovica pa dva meseca kasneje.

Kupnina je vrnjena

Stečajni senat je 5. marca potrdil to prodajo in ustavil stečajni postopek zoper Krasmetal ter sklenil, da se stečaj nadaljuje le zoper stečajno maso. V to maso spada po sklepu stečajnega senata tudi omenjena kupnina za tovarno. Devet dni kasneje je B. M. predlagal sodišču, naj stečaj zaključi 31. marca, ker kupnina še ni plačana in ker ku-

pec še ni uredil zaposlitve delavcev bivšega Krasmetala. Tudi ta predlog je sodišče potrdilo.

17. aprila pa B. M. sodišču piše, da je kupnino brezobrestno posodil Finorju (torej kupcu, opomba F. K.), ker bi bilo neumno, da bi nekje ležala. Stečajni upravitelj piše, da je kupec pravno osebo v stečaju preoblikoval v TKM d. o. o. in zaposlil vseh 120 delavcev.

Najnovejše poročilo stečajnega upravitelja iz avgusta 92 navaja ostanek skoraj 40 milijonov tolarjev, ki po mnenju Borisa Mastna pripadajo družbeni skupnosti. V poro-

čilu je podatek o nerazčiščeni terjatvah v znesku 280 tisoč tolarjev in omemba, da spor s SIPOM Šempeter še ni končan.

Toliko sem našel v stečajnem spisu. V svojem prvem članku sem torej širil neresnico, saj Krasmetal ni bil prodan brez javnega razpisa. V stečajnih listinah pa B. M. večkrat piše, da je treba stečajnega dolžnika prodati z zbiranjem neposrednih ponudb. Kupec je d. o. o. za upravljanje finančnih poslov in svetovanje, njen direktor Jože Rener je bil tudi eden od vplivnih članov upniškega odbora Krasmetala v stečaju. Kupec je že omenjeni prvi del kupnine dobil vrnjen še isti dan. Drugi del kupnine je Finor plačal dva meseca kasneje in tudi tega dobil nazaj še isti dan. Po računovodskih podatkih je tako Finor zdaj dolžan firmi, ki je po besedah stečajne sodnice že pokopana, okrog 40 milijonov tolarjev in težko je verjeti, da bo ta denar kdaj prišel na pravi naslov.

V roke nam je prišel tudi zanimiv zapisnik o primopredaji stečajnega dolžnika, katerega sta 17. maja 91 podpisala stečajni upravitelj Boris Masten in direktor Finorja Jože Rener. V 6. točki piše, da se je izvršni svet občine Sežana obvezal, da bo sredstva, ki mu bodo pripadla po končanem stečaju, vložil v novo podjetje, ki bo nadaljevalo poslovanje stečajnega dolžnika, ne da bi zato uveljavil pravico do upravljanja.

V zapisnik je prenesen tudi sklep skupščine Finorja, da se njegove obveznosti do Krasmetala v stečaju v znesku 12.750.000 tolarjev (to je prvi del kupnine) zmanjšajo v bilanci stanja Krasmetala v stečaju z dne 31. 3. 1991. Namesto Finorja pa to obveznost do

stečajne mase prevzame nova firma TKM d. o. o.

Gre za lastnino tovarne

Ta zapisnik je tudi zapisnik o primopredaji upravljanja med TKM d. o. o. in Finorjem. Za prvo firmo je omenjen direktor Boris Masten, za drugo pa Jože Rener. Naš B. M. nastopa vsaj v tem zapisniku kot prodajalec in kot »podaljšana roka« kupca, ki je za Krasmetal plačal toliko kot nič.

Komentar o vsem tem lahko piše tisti, ki razume vse te pravniške in finančne kolobocije. Podpisani mislim, da podatki dokazujejo vsaj to, da prodaja tovarne ni bila potrebna. In če to drži, je treba razmisлити tudi o neupravičenosti stečaja in njegovih posledicah. Tovarna je zdaj očistena odvečnih delavcev, B. M. ponuja zaposlitev le še tridesetim in tako so nevidni režiserji pravzaprav dobili očisteno tovarno.

Podpiram predlog Gospodarske zbornice za javno listo stečajnih upraviteljev, saj te vloge ni mogoče opravljati brez ekonomskih in pravnih znanj. Naš stečajni upravitelj je bil ob uvedbi stečaja le strojni tehnik. Vsak stečajni upravitelj pa ima absolutno oblast ne le nad stroji in objekti, ampak tudi nad ljudmi. Kaže, da se na stečajih učijo tudi stečajni sodniki, saj praviloma »požegnajo« prav vse in s tem dajo »polno pokritje« za delo stečajnih upraviteljev. Kot je dejala naša sodnica, je stečaj enak pogrebu. Če se na sedmini ni mogoče pripraviti o oživitvi pokojnika, se je o dediščini mogoče. Za Krasmetal se to očitno še splača, saj gre za lastnino nove tovarne v izmeri 7.500 kvadratnih metrov, za zemljišče in še uporabno opremo.

Francšek Kavčič

NOČEMO REPREZENTATIVNOSTI V REPUBLIKI

Ob pripravah sindikatov na volitve štiri članov državnega sveta in ob razpravah o zakonu o reprezentativnosti sindikatov smo obveščeni, da nekateri sindikati še vedno ne razumejo ali morda nočejo razumeti statusa Sveta kranjskih sindikatov. Verjamemo, da gre za nerazumevanje našega izvirnega načina organiziranja in delovanja in ne za preračunljive kalkulacije ter nikomur koristne sindikalne zdrave. Spoštujemo vsako drugačno organiziranost, programsko naravnost in strategijo delovanja sindikatov, ki temelji na prostovoljnosti in volji članstva. Odločno zavračamo poskuse proglašanja kateregakoli modela organiziranja za edino zveličavnega.

Svet kranjskih sindikatov je samostojen območni sindikat in kot tak nima in

tudi nikoli ni imel nobenih ambicij postati reprezentativen sindikat na nivoju države Slovenije. Zato tudi ne more in ne bo sodeloval v oblikovanju volilnega telesa za volitve predstavnikov delojemalcev v državni svet. Člani, ki so prostovoljno ustanovili Svet kranjskih sindikatov, zaradi skupnega in učinkovitejšega uresničevanja vseh tistih interesov delavcev, ki niso odvisni od njihove poklicne, panožne ali druge sindikalne pripadnosti, so neposredni člani različnih sindikatov dejavnosti in sindikalnih central, ki bodo verjetno postali reprezentativni sindikati na nivoju države Slovenije. To dejstvo (pluralistična sredstva SKS) pa očitno zmrača um nekaterim sindikalnim liderjem, ki so očitno bolj vajeni vsakodnevnih sindikalnih obme-

tavanj kot pa skupnega ustvarjalnega dela slovenskih sindikatov. Pri tem moramo posebej poudariti, da so problemi delavcev, ki jih mi vsakodnevno rešujemo z našimi članicami, povsem identični in se ne razlikujejo po tem, v kateri sindikat dejavnosti ali v katero sindikalno centralo so povezani njihovi člani.

Svet kranjskih sindikatov nima svojih članskih izkaznic. Sindikate podjetij, ki so se povezali v Konfederacijo sindikatov 90, pa po njihovi neposredni povezavi v ustrezno organizirane sindikate dejavnosti ne predstavljajo več funkcionarji SKS.

Jože Antolin
predsednik Sveta
kranjskih sindikatov

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,00 SIT

● ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

Koledarski del – Blok za zapise – Vsebinski–sindikalni del. Cena 700 SIT.

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 520,00 SIT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Aleksej Cvetko

NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. Cena 500 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri Enotnost Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti izv. ● Rokovnik-priročnik '93
..... izv. ● Moje pravice na izv. ● Nova del. zakon.
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Nova ureditev...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

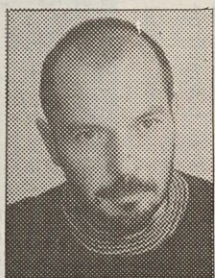
Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

Piše: Franci Kržanič

Odprava »velikega R« in prihranki

Od velike depresije v tridesetih letih tega stoletja mora država na tak ali drugačen način vplivati na delovanje narodnega gospodarstva, da le-to ne zaide v inflacijo, recesijo, brezposelnost in nekonkurenčnost na svetovnem trgu. Vloga države je pri vzpostavljanju gospodarskega ravnotežja in pogojev za gospodarsko rast še zlasti kočljiva v staglaciji, ko se obenem zmanjšuje produkcija in rastejo cene, ter med hiperinflacijo, ko skokovita rast cen že sama po sebi vodi v zmanjševanje gospodarske dejavnosti. Takšni problemi so se pojavili v nekaterih novo industrializiranih državah po obeh »naftnih šokih« v sedemdesetih in med dolžniško krizo v prvi polovici osemdesetih let. Med temi državami je bila tudi Jugoslavija in z njo Slovenija.

Kot vzrok za pospešeno in na koncu hiperinflacijsko rast cen je ekonomska teorija navajala (začeti s predavanjem Kaleckega v Mexicu leta 1953) tekmo med posameznimi končnimi porabniki družbenega produkta (investitorji, izvozom, prebivalstvom in državo) za čim večji delež v družbenem produktu. To tekmo posamezniki doživljajo kot »izenačevanje« nekoč doseženega deleža v družbenem produktu, »dohitevanje« inflacije (oziroma indeksiranje), »vračunavanje pričakovane inflacije« (oziroma indeksiranje s količnikom, večjim od 1), povečanje cen za odstotek porasta njihovih stroškov (»mark up«), ipd. Kadar takšno tekmo spremlja rast ponudbe denarja (na primer zaradi sponjanja države pri centralni banki za pokritje proračunskega primanjkljaja), sledi eksplozivna rast cen, v obratnem primeru pa globoka likvidnostna kriza, brezposelnost in revščina.

Država mora pri odpravljanju ali že preprečevanju hiperinflacijske krize uporabljati različne ukrepe, s katerimi prepreči nadaljevanje tekme za delež v družbenem produktu. Takšni ukrepi so lahko:

– »Dornbuscheva nominalna sidra«, t.j. administrativne »zamrznitve« plač, obresti, deviznega tečaja in cen dobrin, ki jih kontrolira vlada;

– izraelski oziroma mehiški »socialni pakt«, »pakt ekonomske solidarnosti« ali kakor koli pač že imenujemo družbeno pogodbo med delavci, podjetji in državo za prekinitve izenačevanja svojih dohodkov z inflacijo;

– »denarna reforma« z uvedbo nove valute ob prepovedi oziroma civilnopравни neiztožljivosti valutnih, zlatih ali kakršnih koli drugih vrednostnih klavzul.

Za uspešno stabilizacijo je pomembno, da se prilagajanje dohodkov pričakovani inflaciji odpravi povsod in ne le pri enem od končnih porabnikov družbenega produkta (na primer zgolj »zamrznitev« plač). Pomembno je tudi, da država s stabilizacijskimi ukrepi ne ustvari novih inflacijskih pritiskov. Zato morajo podjetja (energetika, telekomunikacije, kmetije in prehranska industrija, ipd.), ki jim država kontrolira cene, s temi cenami tudi pokriti stroške; plače zaposlenih morajo zagotavljati preživetje in vsebovati spodbudo (na primer s participacijo pri profitu podjetja) za boljše oziroma učinkovitejše delo; obresti na posojila pa morajo spodbujati prihranke v domači valuti.

Kadar so prihranki v domači valuti donosnejši od konkurenčnih oblik vlaganja denarja (zlasti od vlaganja v tujih valutah – v domačih bankah, v »nogavicah« ali v tujini), povečujejo zaupanje v domači denar, s tem pa tudi stabilnost njegove vrednosti. Ob odpravi indeksacije, to je prilagajanja vrednosti terjatve vsakomesečni inflaciji, mora konkurenčnost prihrankov v domači valuti zagotoviti enotna obrestna mera. Ta mora omogočiti najmanj enak dobiček kot pri konkurenčnih vlogah v tujini. Nadomestiti mora torej terminsko premijo (pričakovano znižanje vrednosti domače valute nasproti alternativni valuti, v katero lahko varčevalec vloži svoje prihranke) in obresti pri konkurenčnih bankah v tujini.

Na primer: Varčevalec, ki se je konec letošnjega septembra odločil med vezavo svojega denarja za tri mesece v slovensko ali nemško banko, je imel podatke o povečanju tolarkega tečaja nemške marke v obdobju zadnjih treh mesecev (31. julij do 30. septembra 1992) od 56.60 na 58.50 SIT za DEM (upošteval sem kar prodajni menjalniški tečaj LB, d. d., Lj.) ter o 8,1-odstotni letni obrestni meri na trimesečne vezane vloge v Nemčiji (podatek za 22. september, objavljen v reviji »The Economist«). Enotna slovenska obrestna mera, ki bi varčevalcu zagotovila enak dobiček kot pri vlogi v nemških markah in v nemško banko, pa bi bila 23,4 odstotka letno.

Strah, da bo odprava »velikega R« v okviru stabilizacijskih ukrepov slovenske ekonomske politike negativno vplivala na prihranke v domači valuti, je torej odveč, če se bo le enotna obrestna mera prilagajala terminski premiji in obrestnim meram na konkurenčne oblike vlaganja prihrankov. V primeru, da bo indeksacija ostala (povsem dovolj je, da ostane samo pri obrestih ali samo pri plačah), si lahko ob prvem sezonskem oziroma slučajnem povečanju cen (jesenska podražitev obleke in obutve; zimska podražitev elektrike, sadja in vrtnin; morebitne podražitve surovin na svetovnem trgu) obetamo nov inflacijski val. Če bo monetarna politika akomodativna ter indeksiranje s količnikom, večjim od 1, pa tudi povratek hiperinflacije.

PRIVILEGIJI MORAJO BITI

In vendar se premika, bi lahko dejali ob naporih ministrstva za malo gospodarstvo, da s spremembo nekaterih predpisov in tudi zakonov olajša poslovanje obrtnikom in malim podjetnikom. Ko je zdajšnji minister, dr. Maks Tajnikar sedel na ministrski stolček (na to funkcijo ga je predlagal Drnovšek), si je zastavil nalogo, da bo svoje predloge najkasneje do konca minulega septembra speljal tudi skozi skupščinsko proceduro. Takrat je dejal: »Veliko zadev je odvisnih zgolj od malo dobre volje odločujočih, nekaj pa je takih, ki jih mora sprejeti skupščina.« Ker v skupščini minuli mesec o predlogih ministra za malo gospodarstvo niso razpravljali, smo se nanj ponovno obrnili z vprašanjem, kaj je in česa ni uspel izpeljati in ali zaradi zamude malo gospodarstvo v resnici začenja propadati.

Minister je povedal, da je uspel izpeljati izenačenje hranilniško kreditnih služb pri obrtnih zadrugah s HKS pri kmetijskih zadrugah, rešeno je tudi vprašanje plačevanja zamudnih obresti. Nedavno tega je vlada sklenila, da bo vsem, ki so plačali zamudne obresti po odloku s konca lanskega leta in z začetka tega leta, preveč vplačani znesek povrnila.

V kratkem bo rešena pobuda, naj bi zasebnikom vlada delno pokrila plačevanje nadomestil za odpuščene delavce in del invalidnin za invalide 2. in 3. stopnje. Cilj, ki ga prvi trenutek ni videti, je povečati zaposlovanje pri zasebnikih.

»Dali smo tudi dve priporočili: glede najemnin prostorov in glede zamrznjenih deviznih vlog obrtnikov. Vlada je pripravljena sprejemati zamrznjene devizne vloge kot plačilo dohodnine in kot plačilo za nakup delovne dobe. Svoje o tem pa morajo reči še Banka Slovenije in poslovne banke,« nam je dejal Maks Tajnikar.

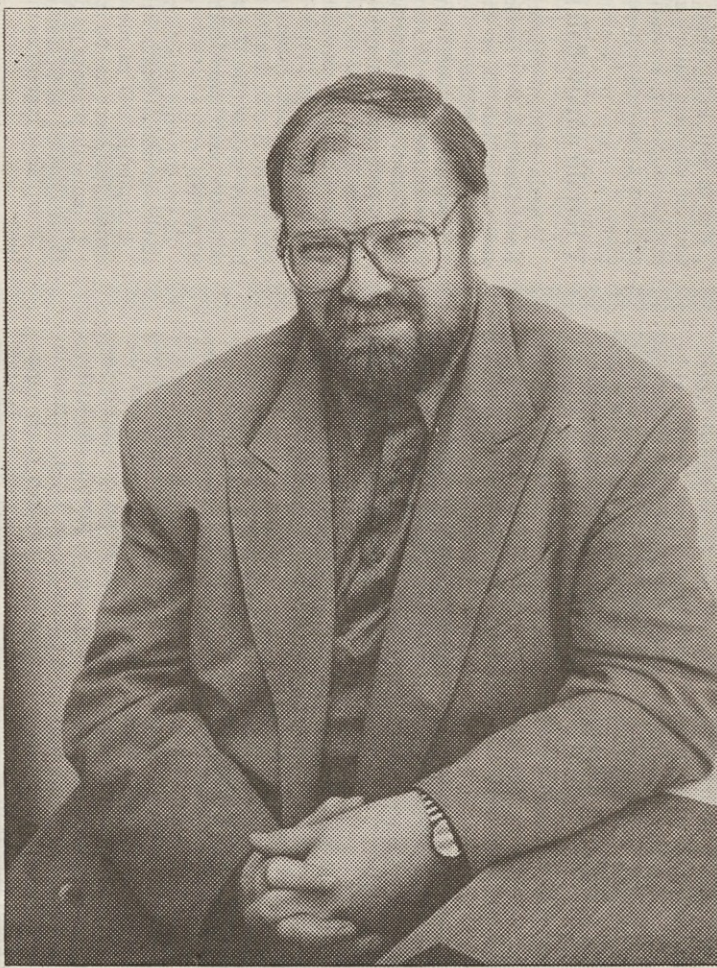
Najpomembnejših zadev, tistih, kjer bi bilo treba spreminjati zakonska določila, pa ministrstvo še ni uspelo izpeljati. Stališča ministrstva za malo gospodarstvo in ministrstva za finance glede odpiranja žiro računov obrtnikov pri SDK so se sicer zblížala, ostalo pa je še nekaj tehničnih podrobnosti (tako jim pravi

Maks Tajnikar), zaradi katerih zadeva še ni izpeljana do konca. Ministrstvo za finance je svoj čas menilo, da je treba zaradi tega vprašanja spreminjati ustrezna zakonska določila, ministrstvo za malo gospodarstvo pa, da je dovolj sprejetje odloka. In slednja je zdaj obveljala.

Svoj čas je ministrstvo za malo gospodarstvo predlagalo, naj bi olajšave pri reinvestiranju dobička povečali z 20- na 30-odstotno stopnjo, zdaj pa meni, da morda ta trenutek ni najbolj modro zadevo gnati do konca.

Najtežje rešljivo pa je, kot kaže, vprašanje oprostitve plačila prispevkov na bruto osebne dohodke, ki jih plača delodajalec v breme dobička, za obrtnike in male podjetnike. O tem je septembra sicer razpravljala zbor združenega dela skupščine Slovenije in kljub deloma nasprotujočim si mnenjem poslancev predlog podprl. Vendar je osnovno nasprotovanje v drugih krogih še ostalo: češ da bodo zaradi tega nekateri privilegirani.

Dr. Maks Tajnikar je tako prepričanje komentiral takole: »To je vprašanje koncepta, vprašanje, ki ga je treba jasno postaviti: ali smo za razvoj malega gospodarstva ali ne. Po mojem prepričanju je ta ukrep od vseh najmočnejša spodbuda za male podjetnike in obrtnike, pa seveda tudi za večje zaposlovanje v tem gospodarskem sektorju. Zato pravim: res gre za neenakopraven odnos. Toda prav to hočem doseči: da bo malo gospodarstvo privilegirano, spodbujeno, da bi bolj zažive-
B. R.

Dr. Maks Tajnikar

Vsi bomo bogati delničarji

Predlog zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij predvideva za del brezplačne razdelitve družbenega kapitala izdajo takomenovanih lastniških certifikatov. Dobili jih bodo državljani Slovenije, ki bodo do vključno na silvestrski dan dosegli polnoletnost. Tako naj bi se razdelilo do 40% celotnega družbenega kapitala podjetij med državljane, ki bodo lahko certifikate zamenjali za posebne delnice, ki jih bodo izdajale pooblaščenice investicijske družbe. S certifikati pa bo mogoče tudi kupiti državno lastnino, ki bo ponujena v odkup za te listine, in tudi delnice podjetij, ki se bodo preoblikovala z javno prodajo delnic. Podrobnih navodil sicer še ni (razumljivo, saj tudi zakon še ni sprejet), predpisala pa naj bi jih vlada. In kako bogati delničarji bomo? Vsak certifikat o lastništvu naj bi bil vreden 300 000 tolarjev, razen v tistih podjetjih, kjer skupna vsota vsega razdeljenega premoženja podjetja ne bo dosegla ene petine. Tam naj bi – to pa je že nameravana sprememba predloga zakona, saj bo vložen ustrezan amandma – razdelili certifikate v vrednosti 450 000 tolarjev.

Zanima nas, kakšnega okusa, če bodo imeli kakšnega, bodo certifikati – glede na to, da bi jih veliko ljudi z veseljem pojedlo. Morda po korenčku?

B. R.

Dr. Emil Rojc

Kariera kot spreminjanje Podjetništvo in razvoj kadrov

Podjetniške razvojne zasnove v razvitih državah že od sredine sedemdesetih let ne gradijo več na novih tehnologijah kot osnovnem spodbujevalcu razvoja, ampak predvsem na kadrih. To postavlja v ospredje skrb za razvoj človeških potencialov, za uveljavljanje različnih sistemov in metodologij razvoja kadrov ter modelov planiranja karier sodelavcev. Po tej poti je mogoče spodbuditi načrtovanje osebnega strokovnega razvoja do zgornjih meja posameznikove zmognosti. Z načrtovanjem karier je mogoče sodelavcem približati možnosti razvoja njihove poklicne poti in jih usmerjati k delu, v katerem bodo najuspešnejši. Zadovoljstvo pri delu pa je močan vzvod sproščanja človekove ustvarjalnosti.

Vsebina

- I. Podjetništvo in načrtovanje razvoja kadrov
 - Optimalen razvoj sodelavcev
 - Od klasične personalne h kadrovskega razvojni družbi
 - Vrednote in pravila podjetniške kulture
 - Ciljna kvalifikacijska struktura podjetja
 - Računalniško spremljanje poklicne poti
- II. Načrtovanje razvoja človeških potencialov
 - Kot sestavina strateškega planiranja in razvojnega poslovanja
 - Strateški razvojni načrt podjetja
 - Načrtovanje razvoja sodelavcev
- III. Ugotavljanje potreb po znanju kot kriterij standardov kakovosti – ISO 9001
 - Metodološki postopki in orodja za ugotavljanje potrebnih znanj
 - Pravilnik o ugotavljanju potreb po znanju
- IV. Nekatera načela kadrovske strategije in načrtovanje karier
- V. Elementi sistema razvoja kadrov
- VI. Metodologija načrtovanj karier
- A. Kaj vsebuje in kdo so njeni nosilci
 - Manj improvizacij in dela s kadri »po sluhu«

- Nujne spremembe v stilu vodenja
- Kako sodelavce motivirati in stimulirati za načrtovanje karier
- B. Metodološke smernice za izdelavo orodij in pripomočkov pri načrtovanju karier
- Upoštevanje komu je metodološko orodje namenjeno
- Zagotoviti multidisciplinarni strokovni pristop
- Razviti svetovalno delo
- Ocenjevati ustvarjalni potencial sodelavcev
- Sodelavce usmerjati
- Ocenjevati rezultate usposabljanja
- Spremeniti staro strukturo delovnih mest
- Izboljšati sistem nagrajevanja in napredovanja
- C. Sestavine ustrezne metodologije načrtovanja karier
- Kadrovski portfolio
- Ocenjevanje delovne uspešnosti in razvojni možnosti menedžerjev
- Letna anketa o poklicnih željah in strokovnih ambicijah sodelavcev
- Letni razgovor s sodelavcem
- Protokol za evidentiranje »letnega razgovora«
- Načrt razvoja vodilnih kadrov
- Kadrovska evidenca načrtovanja karier

VII. Priloge

Želja in namen avtorja te brošure sta bila, skrajšati poti iskanja in uveljavljanja novih prijemov v kadrovske dejavnosti naših podjetij. Zato v njej seznanja s konkretnimi metodološkimi pripomočki. Poslovodstva in strokovne kadrovske službe v podjetjih jih bodo skladno s svojo poslovno filozofijo in kadrovske razvojno strategijo lahko prilagodili svojim potrebam in pričakovanjem.

Priročnik je izšel pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Cena priročnika je 850 SIT.

Rekli so:

Obrestne marže so visoke tudi zato, ker so plače v bankah tako visoke.

(Janko Deželak, predsednik skupščinskega odbora za kreditno-monetarni sistem).

IZENAČENI POGOJI POSLOVANJA

V pripravi je nova zakonodaja za področje trgovanja in varstva potrošnikov, ki bo nadomestila stare, še jugoslovanske zakone, med katerimi je bil zadnji, zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju noveliran še v začetku leta 1991. V pripravi so zakon o trgovini, katerega predlog je v skupščinski proceduri in naj bi bil ta mesec sprejet, zakon o varstvu konkurence, ki je v obliki osnutka, in zakon o varstvu potrošnikov, katerega delovne teze so doživle val kritik in bo verjetno deležen še velikih sprememb. Pripravljajo jih strokovnjaki in zunanji sodelavci ministrstva za trgovino. Ministrstvo za zunanje zadeve pa pripravlja še četrty, zakon o zunanji trgovini, ki naj bi urejal pogoje za uvoz in izvoz blaga, elemente zaščite domače proizvodnje, mednarodne kooperacije in podobno.

Kot je zdaj pri nas v navadi pri oblikovanju novih zakonov, ki naj bi nas povedli bliže Evropi, so se tudi snovalci zakona o trgovini zgledovali po nekaterih, zlasti sosednjih državah in njihovih ureditvah teh vprašanj. O njem smo se pogovarjali na zborničnem združenju za trgovino s sekretarko združenja Metko Potočnikovo in na svobodnih sindikatih s sekretarko ROS za trgovino Marijo Lukmanovo.

Na vprašanje, zakaj toliko zakonov, je Metka Potočnikova odgovorila, da se zlasti druga dva, o varstvu potrošnikov in varstvu konkurence, nanašata na vse subjekte, ki nastopajo na trgu in ne le na trgovino. Se pravi, zajeti so kmetje, banke, proizvajalci itd. Sicer pa je predlog zakona o trgovini zdaj usklajen do te mere, da bi bil lahko sprejet. Združenje ima samo še eno pripombo, ki jo bo skupščini predložilo kot amandma.

»Združenje za trgovino hoče biti izdajalec potrdil o strokovni usposobljenosti in to potrdil, ki bodo imela značaj javne listine. Ker je združenje v 30. členu zakona, ki to vprašanje zadeva, izpadlo, vlagamo amandma in računamo, da bodo poslanci uvideli, da je

tako prav,« nam je dejala Metka Potočnik.

Sicer pa je izjemno pomembno, da je zakon izenačil pogoje poslovanja za vse oblike lastnine, se pravi tako za družbeno kot za mešano lastnino in za zasebne d.o.o., ki poslujejo po obrtnem zakonu. Zdaj so trgovci registrirani po dveh zakonih, zakonu o podjetjih in obrtnem zakonu. Prav tako pomembno je, da bo novi zakon odpravil razliko med podjetji, ki so smela trgovati s tujino, in tistimi, ki tega niso smela – odpravil bo zunanjetrgovinsko registracijo.

»Za sindikat je zelo pomembna izenačitev pogojev poslovanja za vse trgovce,« nam je dejala Marija Lukman, ki je tudi poudarila, da se je ROS trgovine intenzivno vključeval v oblikovanje zakona o trgovini in tudi obeh drugih zakonov. »Nevzdržno je,« je še dodala, »da imajo zdaj vse možnosti takoimenovani trgovci na črno, ki prodajajo izdelke sumljivega, ali blago rečeno, nedokazljivega izvora po ulicah, po stanovanjih in se pri tem ne drže nobenih trgovskih uzanc.« Pri tem, pravi, resni trgovci izgubljajo zaslužek in kot posledico tudi zaposlitev. Sindikat budno spremlja nastajanje ustrezne zakonodaje in je dodal precej svojih predlogov, saj denimo najbolj pozna razmere na »terenu«.

B. R.

Piše: Andrej Ulaga

Ob lanskoletni osamosvojitveni evforiji, ko smo na meji s sosednjo Hrvaško tako hiteli graditi kot nekoč v delovnih brigadah, je verjetno le malokdo pomislil, da bomo z novo državno mejo spravili mnoge ljudi v pravi obup. Na primer ribiče, njihove številne družine, pa tudi predelovalno industrijo, ki je doslej živela od sadov Jadranskega morja. Tudi hotelirji in mnogi zasebni gostilničarji so čez noč ostali praznih rok, kot so ostale prazne mreže vseh slovenskih ribičev. Nova državna meja je brez usmiljenja zarezala v življenje številnih Slovencev. Vzela jim je delo, kruh in jih pahnila v nič kaj radosten boj za obstanek in za preživetje.

Počitniški domovi v še večjih škripcih

Vse do danes so se tresle hlače tudi mnogim lastnikom počitniških domov in vikendov, ki so si pred leti na nekdanjem morju zgradili svoje postojanke za več kot zaslužen letni oddih. To, da so mnogi prišli do tega svojega imetja z dolgoletnim odpovedovanjem in zategovanjem pasov, seveda vsi dobro vemo. Zato je bilo ugibanje, kako bodo na Hrvaškem obravnavali tuje lastnike nepremičnin na svoji zemlji, še toliko bolj polno dvomov in negotovosti.

Sedaj vemo, pri čem smo. Pred dnevi je hrvaška vlada sprejela odlok o taksah za počitniške domove in hiše na Hrvaškem. Tujci bodo plačevali za 10 let stare počitniške hiše 6000 HRD za kvadratni meter, za 30 let stare 4000 HRD, za 50 let stare 2000 HRD in za še starejše počitniške objekte 1000 HRD za kvadratni meter. Za počitniške domove pa bo treba letno odriniti 6000 HRD za kvadratni meter. Hrvaški

torej, da pospešenemu odtujevanju sindikalnih objektov še ni videti konca.

Hrvaški predsednik dr. Franjo Tuđman sicer zagotavlja, da odlok o taksah za počitniške domove in hiše ni naperjen proti Slovincem, toda to je za nas dokaj klavna tolažba. Gre za ukrep, ki pomeni tako za naša podjetja kot tudi številne posameznike hud udarec, saj bo v vsakem primeru le skrčil naše že tako osiromašene počitniške zmogljivosti.

Sicer pa si je hrvaška vlada s tem korakom napravila slabo uslugo. Morala bi storiti vse, da bi privabila čim večje število turistov z novci, pa jih odganja. In to z visokimi davki. Znano pa je, da najbolj cvetoče dežele slovijo prav po – nizkih davkih.

Maribor na razpotju (1.)

DESET LET MIŽANJA PRED KRIZO

Piše: Tomaž Kšela

Mariborsko gospodarstvo kljub prizadevanjem in naprezanju številnih delavcev, poslovnih struktur in lokalnih oblasti še naprej stagnira. Fizični obseg industrijske proizvodnje je bil tako v prvem polletju letošnjega leta za 19,2 odstotka manjši kakor v prvem polletju lanskega leta, izvoz se je zmanjšal za 19,5 odstotka, zaposlenost je manjša za 7,6 odstotka, izgube v gospodarstvu pa so se povečale za več kot 250 odstotkov. To je samo nekaj podatkov, ki govorijo o tem, da se navkljub vsem ukrepom na državni in lokalni ravni gospodarska in socialna kriza v Mariboru še vedno in vse hitreje pogloblja. Na to neprestano opozarjajo tudi Svobodni sindikati v mestu.

Maribor preživlja gospodarske težave, ki so pravzaprav značilne za vsa stara industrijska središča tako pri nas kakor drugod po Evropi in svetu. Razlika je samo v tem, da v razvitem svetu začnejo z modernizacijo in gospodarsko prenovo tehnološko zastaranih in iztrošenih industrijskih središč, še predno se pojavijo prvi znaki krize, pri nas pa so odgovorni pred krizo več kot desetletje »zatiskali oči«.

Prvi resni znaki krize so se v mariborskem gospodarstvu pokazali že na koncu sedem-

desetih in v začetku osemdesetih let. Po letu 1979 se je opazno zmanjšala rast fizičnega obsega proizvodnje, izgube so se začele povečevati, akumulacija pa zmanjševati. V letu 1979 je mariborska industrija denimo še beležila 8-odstotni porast obsega proizvodnje, naslednje leto se je obseg proizvodnje povečal samo še za nekaj manj kot odstotek, leta 1981 pa se je rast ustavila. V teh letih se je ustavila tudi rast produktivnosti dela. Leta 1979 je bila še skoraj 9-odstotna, leto kasneje pa je zna-

šala samo še okoli pol odstotka.

Že tedaj, na začetku 80-ih let, so številni mariborski gospodarstveniki začeli opozarjati, da je večji del mariborske industrije tehnološko zastarel in da dela z iztrošenimi stroji. Povojne oblasti so v prvih desetletjih povojnega razvoja velik del v mariborski industriji ustvarjenega kapitala investirale v drugih krajih. Tako je mariborska industrija pravzaprav veliko prispevala k hitrejšemu razvoju Slovenije in vse nekdanje Jugoslavije. Ko pa je v začetku osemdesetih let mariborsko gospodarstvo nujno potrebovalo kapital za lastno gospodarsko obnovo, se tok kapitala ni obrnil. Nasprotno, oblasti so pred krizo, ki se je začela v starih industrijskih središčih, »mižale« ter industrijo še naprej izčrpavale z visokimi davki in prispevki.

Za mariborsko industrijo, s tem pa seveda tudi za tamkajšnje delavstvo, so se začela težka leta predsanacijskih programov, sanacijskih načrtov in raznih reorganizacij. Ker v prvi polovici osemdesetih let, ko so prvič prišli v javnost podatki o strahotni zadolženosti nekdanje Jugoslavije, mariborska industrija – podobno kakor večji del industrije drugod po Sloveniji – ni mogla priti do kapitala za obnovo, se je pač morala v spopadu s krizo nasloniti »na lastne sile«. Zastareli stroji, ki jim je iztekla življenjska doba, so se vrteli dobesedno »noč in dan«, delavci so se naprezali, produktivnost v industriji, merjena s fizičnimi rezultati, se je letno po-

večevala celo za 20 in več odstotkov, vendar pa samo z delom in »žulji delavstva« grozeče krize ni bilo mogoče zadržati. Fizični obseg proizvodnje je sicer v sredini osemdesetih let ponovno naraščal (1983 za 3,8 odstotka, 1984 za 4,2 odstotka, 1985 za 2,1 odstotka), vendar pa so se gospodarski rezultati slabšali. Do »preloma« je prišlo leta 1987, ko se je fizični obseg proizvodnje zmanjšal, hkrati pa so negativni trend pokazali vsi kazalniki gospodarskega razvoja. Od tedaj se mariborsko gospodarstvo – najprej počasi, po vojni v Zaliču in po začetku vojne na Balkanu pa vse hitreje – iz leta v leto »pogreza« v vse globljo gospodarsko in socialno krizo.

Mariborsko delavstvo je na grozeče razsežnosti krize opozorilo že leta 1988 s prvimi spontanimi množičnimi delavskimi demonstracijami v centru Maribora v povojnem času, vendar tedaj opozorila niso veliko zalegla. Leta 1992 Svobodni sindikati v Mariboru z vso resnostjo opozarjajo, da so socialne razmere v mestu katastrofalne in da je »Maribor tempirana socialna bomba«.

Kaj vse se je moralo zgoditi – uvedba parlamentarne demokracije, osamosvojitve Slovenije, vojna za Slovenijo – da sta začeli mariborska mestna in slovenska vlada skupno reševati razvojne probleme gospodarskega razvoja Maribora, na pomoč pa sta poklicali tudi tuje strokovnjake: pri ameriškem inštitutu »SRI International« iz Standforda v Kaliforniji sta naročili projekt »Maribor jutri«.

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Jože Smole: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI

Pri založbi ČZP Enotnost bo konec oktobra izšla knjiga Jožeta Smoleta »Pred usodnimi odločitvami«. V njej Smole, nekdanji novinar, diplomat, predsednik SZDL Slovenije in sedanji poslanec Socialistične stranke v slovenskem parlamentu razgrinja svoj pogled na slovensko in jugoslovansko politično dogajanje pred razpadom Jugoslavije.

Kaj med drugim trdi:

- Večstrankarski sistem k nam ni prišel kot strela z jasnega neba.
- Ob božiču 1986 so me mnogi napadli, drugi pa so mi nadeli vzdevek »Božiček«.
- Nobenega urednika nismo imenovali, ne da bi predhodno dobili mnenje novinarskega aktiva.
- Admiral Štok je zaradi mojih domislic na račun omejenosti nekaterih oficirjev takoj telefoniral v Beograd, general Hočevar pa sploh ni hotel sodelovati s predsedstvom Slovenije.
- Teritorialna obramba ni bila od boga dana niti ni nastala šele v letu 1991.
- Neposredne volitve v Sloveniji so bile že 2. aprila 1989.

In kaj razgrinja:

- Kako so mi »izmaknili« Kučanov stenogram s seje predsedstva CK ZKJ, ki ga je nekako izvrtal Igor Bavčar.
- Kako so nastajale politične zveze (stranke) pod dežnikom SZDL
- Kje sva se razhajala z Viktorjem Žakljem

- Kako so mi Srbi očitali, da sem agent CIA in avtor gesla »Srbe na vrbe«
- Kateri beograjski Slovenci so najbolj vehementno napadali Slovenijo
- Zakaj sem izjavil: »Če bomo popustili, me dajte na gavage!«
- Poslednji vlak »bratstva in enotnosti« in incidenti
- Zakaj Srbom ni uspelo organizirati »mitinga resnice« v Ljubljani
- Moja srečanja s Slobodanom Miloševićem in Borisavom Jovićem

Knjigo Jožeta Smoleta lahko naročite pri ČZP Enotnost. Prednaročniška cena je 980 tolarjev.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige PRED USODNIMI

ODLOČITVAMI. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

OTROKOVE PRAVICE

Tuhtal sem, ali naj odgovorim na postavljeno vprašanje o otrokovih pravicah ali pa raje, majhen kot mezinček, poniknem v njihov svet in skušam ujeti prijazno pikapolonico kakšnega pisanega verza. Pa sem si rekel, da je tudi razmislek o otrocih vračanje v mlado in v muževno in da ne bom grešil, če razmišljam o tem, o čemer nič ne vem.

Saj – potem ko končujemo vek nasilja, ko se izteka stoletje vojska, lagerjev, morij, vsakršnega fizičnega in duhovnega nasilja, stoletje, ki je bolj kot katero koli drugo razkrilo brezna v človeku, je razmislek o otrocih in o tem, kako nad njimi viharijo iste ujme, le kopičenje temnih barv na platno našega življenja. In če ta svet še zdaleč ni prijazno domovanje odraslim, če njim ne daje ne zavetja ne toplote in ne pravice, ki so kot gesla in programi izpisani na zastavah vseh mogočih svobod, revolucij in resolucij združenih narodov, kako naj izpolni vsaj za naprstnik vsega tega, nujnega in življenjsko obvezujočega, tistim, ki jih imamo sicer stalno na jeziku in kdaj pa kdaj egoistično tudi v srcih, a jih ne vidimo često, kaj šele da bi čutili njihov srčni utrip.

V lepih pravljicah je naslikano otroštvo z veselimi, svetlimi barvami radosti. Najbrž je prav tako, četudi je v življenju vsepovsod tako grdo drugače. Ko zavriskaš od sreče novorojenega ob joku novorojenca in ko ti rojenice pripovedujejo neponovljivo in enkratno zgodbo o edinstveni novi zvezdi, ki bo žarela po svoje svojo usodo skozi klance in pešpoti življenja, se še ne zaveš, kaj vse se bo, tudi hudega in nasilnega zla, tudi po tvoji krivdi, zgrnilo nad to vesolje – vicali ga bodo doma in

v šoli, mu ukazovali z leve in desne, ga silili z vsem mogočim, a ne vsemogočnim, da bi ga čimprej stisnili v predal, v kalup, v povprečje, v množico, v uporabno konkretnost, samo da ne bi bil to, kar je od vsega začetka: posebnost,

edinstvenost, neulovljivost, neizrekljivost in božja skrivnost. Tako trenirajo telesa, dušijo duše, spreminjajo otroštvo v ubošstvo, da se bolj po čudežu kot po naravnem redu stvari kdo prebije do svoje dobe. A kaj bi o tem! Ko je

v svetu – in domala se bomo jutri srečali s tem tudi pri nas – v ospredju še boj za preživetje, je govor o zagotavljanju pravic otrokom pomenek o nemogočem.

A terjanje nemogočega je v otroškem svetu vsakdanje opravilo!

Če rečemo, da imajo mladi pravico do mladosti in otroci pravico do otroštva, potem si pod to mladostjo in pod tem otroštvom predstavljam razkošje radosti in svobode, nešteto odprtih možnosti v vse strani neba in še samo svetlo nebo s soncem in z zvezdami v njih. In vidim, kako nezadržno ped nad zemljo, kot se mladosti spodobi, drsijo k lepemu, skrivnostnemu, v jutrišnjo zrelost in jih pri tem mi vsi, tako imenovani odrasli, starši, vzgojitelji, voditelji, vse mogoče oblasti in moči, spremljamo in pazimo, da jih ne ranimo, ne pohabimo, ne otežimo ne s krivicami ne z lažmi ne z ravnodušnostjo. Da smo z njimi brez mrke težnosti, a polni nežnosti! Morda bo potem svet bolj prijazen in bolj pravičen. Tudi ta njihov otroški svet, od katerega lepote smo lahko tudi mi bolj lepi in bolj bogati!

Tako sanjamo pravičnost in neko (morda svojo novo) mladost v mladih. A svet ostaja, kakršen je od nekdanj: krut, trd, grd in neprijazen. Z odraslimi in še bolj z otroki. A vseeno: če je človeški um pisal postave o pravicah otrok, skušajmo v malem, v sebi in s svojim najboljšim vsaj malo, dan v tednu, uro na dan, bežne minute pravljice za lahko noč, živeti z otroki, da bi leteli s krili njihove fantazije nad oblaki ali se skrivali med zelenimi travami, a tudi da bi občutili njihova strah in up, ki nista nemara nič manjša od Prešernovega. Tudi to sodi med pravice otrok in otroštva. Kajti: neskončno več jih je, pravic in dolžnosti do otrok, kot jih je mogoče spraviti in zapisati v paragrafe. Ne nazadnje zato, ker je otroštvo v vsem svojem, v lepem in v ranljivem, brezmejno.

Tone Pavček

ŽIVLJENJE TEČE ...

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Dokup pokojninske dobe (II)

Nedoslednost določb 214. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju glede tega, kdo je sploh udeležene ali stranka v postopku, saj lahko nekaj storita (lahko dokupita leta zavarovalne dobe) organizacija ali delodajalec, ki po določbi 262. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju nimata možnosti za sprožitev postopka iz pokojninskega ali invalidskega zavarovanja (postopek se lahko začne samo na zahtevo zavarovanca, če gre za priznanje pravic iz pokojninskega zavarovanja), sama po sebi ni kritična saj praviloma zahtevke za pričetek postopkov plačajo sami zavarovanci, prispevke za dokup zavarovalne dobe pa plačujejo organizacije ali delodajalci; problemi bodo nastopili, ko bo prišlo do kakršnega koli spora v zvezi z dokupom pokojninske dobe. Če pogledamo samo primeroma: kje in kdo lahko prične spor, če delavec – invalid kot tehnološki presežek noče vložiti zahteve, kljub temu da izpolnjuje pogoje za dokup, organizacija ali delodajalec pa sta za dokup zainteresirana, saj drugače invalidu delovno razmerje ne more prenehati; ali je možen spor, če delodajalec ni pripravljen dokupiti toliko let, kot želi zavarovanec, ali če plača manj prispevkov, kot je bilo dogovorjeno. Očitno varstva iz tega člena ne moreta ustrezno zahtevati niti zavarovanec niti organizacija ali delodajalec, to pa je v nasprotju z ustaljenim pravnim redom.

Pogoji za dokup največ petih let zavarovalne dobe zavarovancu, katerega delo ni več potrebno zaradi nujnih operativnih razlogov ali prenehanja delovnega razmerja zaradi prenehanja organizacije, zaradi stečaja organizacije ali zaradi stečaja obratovalnice delodajalca, so:

- da je dopolnil 35 let pokojninske dobe (moški) oziroma 30 let pokojninske dobe (ženska) in izpolnjuje tudi starostni pogoj ali
- da je dopolnil starost 63 let (moški) oziroma 58 let (ženska), pri čemer velja tudi tu prehodno obdobje do leta 1997 enako, kot za pridobitev pogojev za priznanje pravice do starostne pokojnine, in 15 let pokojninske dobe ali
- da je dopolnil starost, potrebno za pridobitev pravice do predčasne pokojnine in 30 let (moški) oziroma 25 let (ženska) pokojninske dobe ali
- da je dopolnil 65 let starosti (moški) ali 60 let starosti (ženska) in 10 let zavarovalne dobe ali
- da je delovni invalid II. ali III. kategorije in nima dovolj zavarovalne dobe za pridobitev pravice do invalidske pokojnine.

Ta oblika dokupa ni možna zaradi priznanja večjega odstotka za odmero pokojnine zavarovancem, ki so izpolnili pogoje za pridobitev pravice do pokojnine.

Do pet let zavarovalne dobe lahko kupi tudi zavarovanec, ki je izpolnil pogoje za priznanje pravice do starostne pokojnine, oziroma tisti, ki je že uživalec pokojnine. Tak dokup omogoča samo možnost pridobitve večjega odstotka za odmero pokojnine, ni pa ga mogoče uporabiti za pridobitev pogojev za uveljavitev pravice do pokojnine.

Uživalec pokojnine ali zavarovanec lahko dokupi in s tem omogoči vštevanje v pokojninsko dobo tudi čas dokončanega rednega študija na višji ali visoki šoli in čas služenja vojaškega roka. S tem dokupom se lahko zagotavlja tako pridobitev pogojev za uveljavitev pravice do pokojnine kot tudi priznanje večjega odstotka za odmero pokojnine.

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Prevelika vročina – prehud mraz

Toplotne ali termične poškodbe pri ljudeh povzročajo previsoka ali prenizka temperatura. Previsoke temperature povzročijo opekline, oparine, toplotno kap in sončarico. Prenizke temperature pa povzročijo omrzline, ozeblino in podhladitev. Pri vseh teh poškodbah je pomembna pravilna prva pomoč, saj z njo lahko človeku rešimo življenje in zdravje ter dosežemo, da po taki poškodbi nima posledic.

Opekline povzročijo suha vročina, kot je plamen, vroč zrak, vroč predmet, sonce in podobno. Povzročijo jo lahko tudi močno drsenje in trenje kože.

Oparine povzročijo vroče tekočine, ki pridejo v stik s kožo ali sluznico. Najpogostejše povzročijo oparine vrele vode, para, vroča olja in masti. Oparine in opekline razvrstimo po obsegu opečene ali oparjene kože in globini poškodovanega tkiva. Nevarne so zaradi hudega šoka, ki ga povzročijo, in zaradi nevarnosti infekcij ali okužb. Vsi zdravniki ugotavljamo, da je mnogo opeklin in oparin v otroški dobi, kljub vsem opozorilom staršem, naj pazijo na otroke. Seveda pa so pogoste tudi med delavci, še zlasti med tistimi, ki delajo z vročimi predmeti (livarne).

Toplotna kap nastane pri delu ali življenju v visokih temperaturah in nepravilnem ali premajhnem uživanju tekočin. Znano je, da se pri delu pri visokih temperaturah delavec močno znoji, zato mora zaužiti primerno količino tekočine. Če tega ne stori, ga lahko zadene toplotna kap.

Sončarica lahko povzroči hude težave ljudem, ki nezavarovani delajo na prostem in imajo glavo izpostavljeno soncu.

Ozeblino nastajajo pri ljudeh, ki delajo v hladu in imajo tudi neprimerno obutev.

Omrzline in splošna podhladitev so odvisne od zunanjih dejavnikov, kot so nizke temperature, gibanje zraka in relativna vlaga, od kakovosti obleke in obutve in tudi od notranjih dejavnikov, kot je splošno zdravstveno stanje. Tako kot opekline jih razlikujemo po velikosti prizadete površine in globini okvarjenega tkiva.

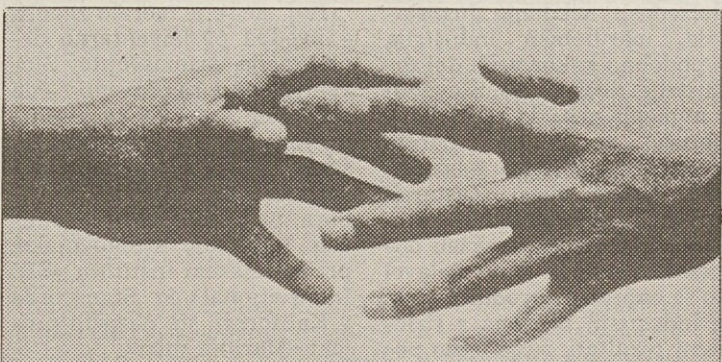
Kemične poškodbe

Kislone in lugi razjedajo kožo in sluznice in povzročajo kemične opekline. Stopnjo opeklin ocenjujemo tako kot toplotne poškodbe po obsežnosti in globini poškodovanega tkiva. Kemične poškodbe lahko povzročajo zastupitve zaradi vskrvnjanja strupa v telo skozi kožo ali sluznico. Te poškodbe so pogoste v kemični industriji, v laboratorijih in povsod, kjer delamo z jedkimi snovmi.

Električne poškodbe

Električne poškodbe nastajajo v obratih in tornah ob dotiku z izmeničnim električnim tokom. Ta ima pri nas navadno napetost 220 voltov. V nekaterih tornah uporabljajo izmenični tok z večjo napetostjo, tudi do 1100 voltov. Električne poškodbe nastanejo ob dotiku z daljnovodni pod visoko napetostjo in pogosto v transformatorjih. Zaradi delovanja električnega toka pride do zastoja srca, kar zahteva oživljanje takoj po nezgodi.

POMOČ V STISKI

Svet območne organizacije ZSSS za Dolenjsko je sprejel nov »Pravilnik o dodeljevanju materialnih pomoči članom z obveznostjo vračila«. Po dobrem letu izvajanja »Pravilnika o posojilih pod ugodnimi pogoji« je svet le-tega dopolnil in preimenoval. Uvedel je še ugodnejše pogoje.

Svet je določil nov najvišji znesek materialne pomoči z obveznostjo vračila, ki znaša 15.000 SIT (do sedaj 10.000 SIT). Do tega zneska pomoči so upravičeni tudi vsi prosilci, katerih vloge so že oddane (rešene bodo v 14 dneh).

Svet je sprejel tudi osnove za določitev anuitete:

- osnova še naprej ostaja povprečni OD prosilca v zadnjih treh mesecih;
- dodeljeno materialno pomoč vrne član v 3 do 6 mesecih, in sicer:

Povprečni OD prosilca	Število obrokov
do 16.000 SIT	6
16.000 do 20.000 SIT	5
20.000 do 24.000 SIT	4
nad 24.000 SIT	3

V letu in pol je Območna organizacija ZSSS za Dolenjsko dodelila pomoč z obveznostjo vračila 2079 članom iz Novega mesta in 467 članom iz Trebnjega. Območna organizacija namerja mesečno za izvajanje tega programa v letu 1992 že skoraj 50 odstotkov zbrane članarine, s katero razpolaga območje.

Vse vloge se sedaj, ko se sredstva obračajo, rešijo v enem mesecu. Vsa strokovna in finančna opravila opravlja območna organizacija od meseca avgusta naprej sama. Izredno dobro in koristno sodelovanje s HKS OZ Hrast je bilo potrebno prekiniti zaradi omejitve pri poslovanju HKS.

Dosedanje izkušnje govore, da je takšna oblika pomoči potrebna pa tudi najbolj primerna. V razgovorih s prosilci smo ugotovili, da dajejo temu programu prednost zato, ker jih ne omejuje pri zadovoljevanju njihovih potreb, ki so zelo različne.

M. F.

MATERINSKI

DOM

PRISPEVAJTE ZA MATERINSKI DOM!

Prispevke lahko nakazate na žiro račun ZPMS, Miklošičeva 16, Lj., št. 50101-678-45223 s pripisom »za materinski dom«.

Hvala!

Odbor za materinski dom pri reviji Otrok in družina, Miklošičeva 16, Lj., tel.: (061) 311 658

Pokrovitelji:

Janez Hacin, Državna založba Slovenije d.d., Cankarjev dom, Simotisk-Papirus in vsi, ki se nam boste še pridružili!

Vredni smo dobrega predsednika

KMECL Matjaž, prof. dr. univ. prof., pisatelj, AMALIETTI Peter, založnik, ANĐOLŠEK Lidija, dr. univ. prof., direktorica univerzitetne gin. klinike, ANDREE-PROSENEC Tjaša, odvetnica, ANTONČIČ Vojko, prof. dr., univ. prof., APIH Jure, dipl. ekon., urednik MM, BALAŽIČ Mira, BAN Ivo, dramski igralec, BANIC Ivo, dr., raziskovalec na IER, BATIČ Stojan, akademski kipar, BAUMAN Davor, tehnični direktor Pinusa, BAVČER Egon, akademski grafik, oblikovalec, BAVČER Jani, dipl. oblikovalec, Prešernov nagajenec, BAVCON Ljubo, prof. dr., univ. prof., BERGANT Evgen, športni novinar, BERGLEZ Anica, direktorica MP Zlatarna Celje, BERNETIČ Boris, dipl. ekon., direktor Cimosa, BERNIK Stane, prof. dr., univ. prof., umetnostni kritik, BIBIČ Polde, dramski igralec, Prešernov nagajenec, BIŽJAK Darko, dipl. ekon., predsednik zdravilišča Rogaska Slatina, BLAZNIK Bogdan, BLAZNIK Tina, BOHORIC Janez, dipl. ekon., BOŽIČ Peter, pisatelj in dramatik, BOKAL Nataša, olimpijska reprezentantka, BOLJKA Janez, akademski kipar in slikar, BONČA Miloš, prof. dr., univ. prof., BRATE Tomaž, dipl. arhitekt, umetnostni kritik, BREGAR Lea, dr., univ. prof., BRENK Klas, prof. dr., univ. prof., BRODARIČ Martin, kmet, BRUMEN Tone, dir. sektorja gospodarstva KB MB, BUČAR Božidar, BUČAR Jure, olimpijski reprezentant, BUDINEK Vojteh, BUKOVNIK Janez, gen. dir. Smučarske zveze Slovenije, BUNTA Stjepan, prof. dr. dermatovenerolog, CARNELUTTI Nina, akad. grafik, oblikovalka, CERAR Miroslov, odvetnik, večkratni svetovni prvak in olimpijski zmagovalc, CIBIC Damir, mag., univ. asistent, CIUHA Jože, akademski slikar, ilustrator in grafik, Jakopičev nagajenec, CRNKOVIC Marko, publicist, urednik Razgledov, ČAČINOVIČ Gabi, prof. dr., univ. prof., ČEŠKO Sandi, dir. podjetja Orije, ČERNE France, prof. dr., univ. prof., ČIUBEJ Jože Andrej, mag., univ. asistent, DEBELJAK Aleš, mag. fil., pesnik, publicist, univ. asistent, DEBEVC Rajmond, večkratni svetovni prvak, DEKLEVA Jože, planer, raziskovalec, DEMŠAR Marko, dr., predsednik Slovenskega zdravniškega društva, DOLNIČAR Ivan, general, DOMJAN Alenka, dir. Zavoda za kulturne prireditve, DRAŠ Ernest, predsednik obrtne zbornice, DRAGONJA Metod, dipl. ekon., gen. dir. Leka, DROLC Stjepanja,

dramska igralka, izredna prof. na AGRFTV, DULAR Uroš, FABINC Ivo, dr., zaslužni prof. Univerze v Ljubljani, FAJDIGA Matija, prof. dr., univ. prof., FATUR Lea, dipl. pravica, FINGUŠT Franc, predsednik AMD Orehova vas, FLORJANČIČ Dušan, dr., docent na elektrotehnični šoli v Zurichu, FLORJANČIČ Tone, bančnik, FRANETIČ Damjan, dipl. ekon., poslovnež, FRAS Slavko, novinar, publicist, FRELJH Sandi, novinar, GAMZI Sonja, dipl. ekon., upokojenka, GASPARI Mitja, mag. ekon., GERLOVIČ Dušan, GESTRIN Ferdo, prof. dr. akademik, GLAS Miroslov, dr. ekon., univ. prof., GOGALA Tone, dramski igralec, Prešernov nagajenec, GOLEC Metka, GORJAN Ladijiv, GORJANC Lojze, dir. nordijskih smučarskih reprezentanc, GORJANC Marko, dir. Drame SNG, GOSLAR Miran, dipl. ekon., dir. PS Mercator, GRAŠIČ Franc, dipl. ekon., dir. Peka, GRABNAR Dušan, upokojeni gospodarstvenik, GRAH Miha, predsednik obrtne zbornice Slovenije, GROF Gusti, dipl. ekon. dir. Pomurke, HOČEVAR Franc, dipl. defektolog, dir. UZR - Soča, HOČEVAR Meta, scenografka, režiserka, Prešernova nagajenka, HORVAT Feri, dipl. ekon., predsednik GZ Slovenije, HORVAT Mitja, podjetnik, HORVAT Mojca, koreografija, plesna pedagoginja, HROVATIN Nevenka, mag. ekon., univ. asistentka, ILC Aleš, generalni dir. Kovinotehne, INKRET Andrej, kritik, publicist, dramaturg, Prešernov nagajenec, JAUŠEVEC Mima, kapetan ženske teniške reprezentance Slovenije, JEMEC Marjan, sekretar slovenske športne zveze, JOVANOVIČ Dušan, pisatelj, dramatik in režiser, Prešernov nagajenec, JURGEČ Stane, mag., dir. Opere in Baleta Maribor, KANONI Črt, novinar, KAVČIČ Niko, upokojeni bančnik, KERŠEVAN Marko, prof. dr., univ. prof., KERMEJ Marjanca, sekretarka ljubljanske športne zveze, KLEMENC Stane, fotograf, KNAFLC Franc, dir. MGZ Celje, KOBAL Boris, režiser, KOCBEK Matjaž, pesnik, KOCIJANČIČ Andreja, dr., univ. prof., predstojnica klinike za endokrinologijo in boleznih presnove, KOCIJANČIČ Janez, mag., predsednik OKS, KOCMUR Janez, dir. Kompas Maribor, KOGOJ Oskar, oblikovalec, Prešernov nagajenec, KOSMINA Janko, dipl. ekon. dir. IB, KOŠIR Tomaž, dipl. ekon., KOTNIK Slavko, KOVAČEVIČ Nino, oblikovalec, KRALJ Niko, prof. ing. arb.,

KRAMBERGER Stanislav, član OZ Slovenije, KRESLIN Vlado, pevec, KRISTAN Ivan, prof. dr., univ. prof., KRISTANČIČ Aleš, vinogradnik, KRISTANČIČ Alojz, upokojenec, KRISTANČIČ Boris, gospodarstvenik in košarkar, KRŽAJ Bojan, dobitnik svetovnega pokala in medalje na svetovnem prvenstvu, KRŽANIČ Franc, mag., raziskovalec EI PF, KRŽIŠNIK Zoran, dir. Mednarodnega grafičnega likovnega centra, KUHARIČ Božo, dipl. ekon., dir. Mure, KUMAR Andrej, dr., univ. prof., KUZMIN Franc, dr., raziskovalec na IER, LAH Marjan, urednik športnih programov TVS, LAH Tine, dr., univ. prof., LAJOVIC Uroš, dirigent, LAVRAČ Vladimir, mag. ekon., raziskovalec na IER, LEVSTIK Katja, dramska igralka, Prešernova nagajenka, LESNIČAR Janko, prim.dr., univ. prof., LICUL Miljenko, oblikovalec, Prešernov nagajenec, LIPOVŠEK Marjana, mezzosopranistka, operna pevka, LOGAR Lojze, akademski slikar, Prešernov nagajenec, LOGAR Jože, novinar, dramski igralec, LOKAR Jože, prof. dr. psihiatrije, predstojnik klinike, LORBEK Radovan, LUBEJ Marijana, strokovna delavka LB, SB Celje, LUKEK Robert, MAGAJNA FRANETIČ Alenka, prof. geografije, MAHKOTA Ante, novinar, publicist, MAHORIČ Tomo, MAHNIČ Mirko, prof. slovenščine, MALAČIČ Janez, dr., univ. prof., MARN Peter, dipl. pravnik, dir. republiške uprave za zračno plovbo, MEGLIČ Vili, lastnik Feriine, MERHAR Viljem, dr., univ. prof., MESARIČ Črtomir, dir. SDK Maribor, MIHALIČ Tanja, mag. ekon., univ. asistentka, MIHELIČ France, akademski slikar, Prešernov nagajenec, MILČINSKI Janez, prof. dr., akademik, MLINAR Zdravko, prof. dr., univ. prof., akademik, MLINŠEK Dušan, prof. dr. teh. znanosti, univ. prof., MOCNIK Rastko, dr., univ. prof., MORAVEC Dušan, prof. dr., akademik, MUŠIČ Vladimir, dipl. ing. arb., MURKO Stanislav, dir. Pinusa, NEČAK Dušan, prof. dr., univ. prof., NORČIČ Oto, dr., univ. prof., NOVAK Peter, prof. dr., univ. prof., NOVAK Ranko, oblikovalec, Prešernov nagajenec, OREŠNIK Janez, dr., univ. prof. akademik, PAJENK Romana, dir. Probanke Maribor, PAJK Milan, dipl. ing. gradbeništva, fotograf, Prešernov nagajenec, PAJNIK Teo, upravnik SNG Maribor, PANDUR Tomaž, dir. Drame SNG, PARTLIČ Tone, pisatelj, PAULIN Branko, dir. Comet-Holdinga,

PAVČEK Tone, pesnik, PATERNU Boris, prof. dr., akademik, PEČKO Karel, prof., dir. Galerije Slovenj Gradec, PEGAN Vladislav, dr., univ. prof., PELHAN Sergej, župan Nove Gorice, PELKO Jože, dir. steklarne Boris Kidrič, PERČIČ Franci, PERGAR Janez, dipl. ekon., dir. Kompas International, PETEK Franci, svetovni prvak, PETRIČ Borut, plavalec, PETRIČ Darjan, plavalec, PETRIČ dr. Drago, trener, športni funkcionar, PETRIČ Ivo, smetliški vodja Slovenske filharmonije, PETRIN Tea, dr., univ. prof., PETROVIČ Tanja, uslužbenka, PEZDIRC Vladimir, dipl. ind. oblikovalec, Prešernov nagajenec, PINTERIČ Alenka, pevka, PIRNAT Janez, akademski kipar, Prešernov nagajenec, PIVEC Franci, dipl. filozof, PLESNIČAR Aleksander, gozdni delavec, PLETERSKI Janko, prof. dr., akademik, PODHOSTNIK Vlado, dir. Obrtne zbornice Step, POGORELEC Breda, prof. dr., univ. prof., POLIČ Radko-Rac, gledališki in filmski igralec, Prešernov nagajenec, POREDOŠ - HORVAT Jolanda, POTOKAR Majda, dramska igralka, Prešernova nagajenka, PRAŠNIKAR Janez, dr., univ. prof., PREDAN Vajsa, gledališki kritik, PREGJ Slavko, dipl. ekon., PREGJ Žilko, dipl. ekon., PRINČIČ Janez, prof. dr., univ. prof., PRISLAN Andrej, viš. soc. delavec, dir. OZ KR, PŠENIČNY Viljem, dir. Gea College, PUČKO Danijel, dr., univ. prof., PUHARIČ Krešimir, dr., univ. prof., RAJH Nace, predsednik združenja gostilničarjev, REPOVŠ Jernej, dipl. psih., dir. Studia Marketing, REPOVŠ-OCVIRK Mateja, RIBIČIČ Mitko, športni delavec, RIGELNIK Herman, mag. ekon., ROGELJ Bine, akademski slikar, ROTAR Metod, dipl. ekon., ROTER Zdenko, prof. dr., univ. prof., ROTOVNIK Mitja, gen. dir. Cankarjevega doma, ROVAN Jože, dr., univ. prof., ROZMAN Lojze, dramski igralec, Prešernov nagajenec, RUSJAN Borut, dipl. ekon., univ. asistent, SAGADIN Zmago, SARDOČ Mira, dramska igralka, SENIČAR Stane, predsednik PS MP Zlatarne Celje, SENJUR Marjan, dr., univ. prof., SITAR Sandi, dr., publicist, SKALAR Peter, dipl. ing. arb., prodekan ALU, SKAZA Aleksander, prof. dr., univ. prof., SKERGET Bogomir, prof. dr. medicine, SKET Boris, dr., univ. prof., SLAVINEC Uroš, gen. dir. Heliosa, SLOVENC Maja, SOVIČ Boris, dipl. ing., podžupan Maribora, SPLIHAL Slavko, dr., univ. prof. in dekan FDV, STANIČ

Janez, publicist, STANIČ Jože, dir. TGO Gorenje Velenje, STANOVNIK Tine, dr., dir. IER, STEINER Smiljan, STOJANOVIČ Ljubo, STOJKO Tone, fotograf, STREL Boris, dobitnik medalje s svetovnega prvenstva, STROHSACK Vanda, STUPAR Mitja, odvetnik, ŠEFER Herbert, dipl. ekon. dir. Radenske, ŠEGA Mateja, novinarka, ŠERCER Anton, ŠERCER Jasna, ŠINIGOJ Boris, glasbenik, dir. Slovenske filharmonije, Prešernov nagajenec, ŠIPEK Mitja, ing. metalurgije, ŠKOBERNE Luka, novinar, ŠKRK Mirjam, prof. dr., univ. prof., ŠPRAJC Božo, režiser in igralec, ŠUGMAN Rajko, dr., predsednik Športne zveze Slovenije, univ. prof., ŠUKLJE Rapa, gledališka kritičarka, ŠUMI Nace, prof. dr., univ. prof., ŠUŠTAR Boris, mag. ekon., univ. asistent, ŠUSTER Dagmar, mag., podpredsednik GZS, TABOR Ludvik, prof. dr., UKC Ljubljana, TAJNIKAR Maks, dr., univ. prof., TEKAVČIČ Metka, mag. ekon., univ. asistentka, TEPEŠ MIRAN, smučarski skakalec, TISNIKAR Jože, akademski slikar, TOŠ Niko, dr., univ. prof., dir. Centra za raziskavo javnega mnenja, TROŠT Ferdinand, dr., univ. prof., TURK Miran, dipl. ekon., generalni dir. Intereurope Koper, TURK Rudi, dir. Splošne bolnice Maribor, TURNŠEK Tone, dir. Pivovarne Laško, ULAGA Primož, športnik/skakalec, svetovni prvak v poletih, VAHČIČ Aleš, dr., univ. prof., VEKIČ Branko, novinar, VETRIH Polona, dramska igralka, VILFAN Peter, košarkaš, VODOPIJA Marko, dr., predstojnik urološkega oddelka Splošne bolnice Slovenj Gradec, VODOPIVEC Simona, pevka, VODOVNIK Lojze, prof. dr., akademik, VOGRINEC Tone, dir. slovenskih alpskih smučarskih reprezentanc, VRANIČAR Ivan, dr. veterine, VREG France, dr. univ. prof., ZDRAVIČ Marjola, prevajalka, predsednica združenja konferenčnih tolmačev Slovenije, ZIERNICKI Rudolf, športni delavec, ZIMŠEK Anton, mag., dir. RCI, ZLOBEC Ciril, pesnik, akademik, ZORČIČ Ivo, športni delavec, ZORKO Franjo, upokojenec, ZUPANČIČ M. Boštjan, dr., univ. prof., ZUPANČIČ Milena, dramska igralka, Prešernova nagajenka, ŽELEZNIK Blaž, dir. Eksplozija Maribor, ŽELEZNIK Vesna, dr. med. kardiolog, ŽENER Viljem, predsednik predstojništva Sava Kranj, ŽIVADINOV Dragan, režiser, ZIZEK Viljem, dipl.ing., ŽNIDARŠIČ Joco, fotograf, Prešernov nagajenec, ŽNIDARŠIČ Martin, prof. dr., univ. prof.,

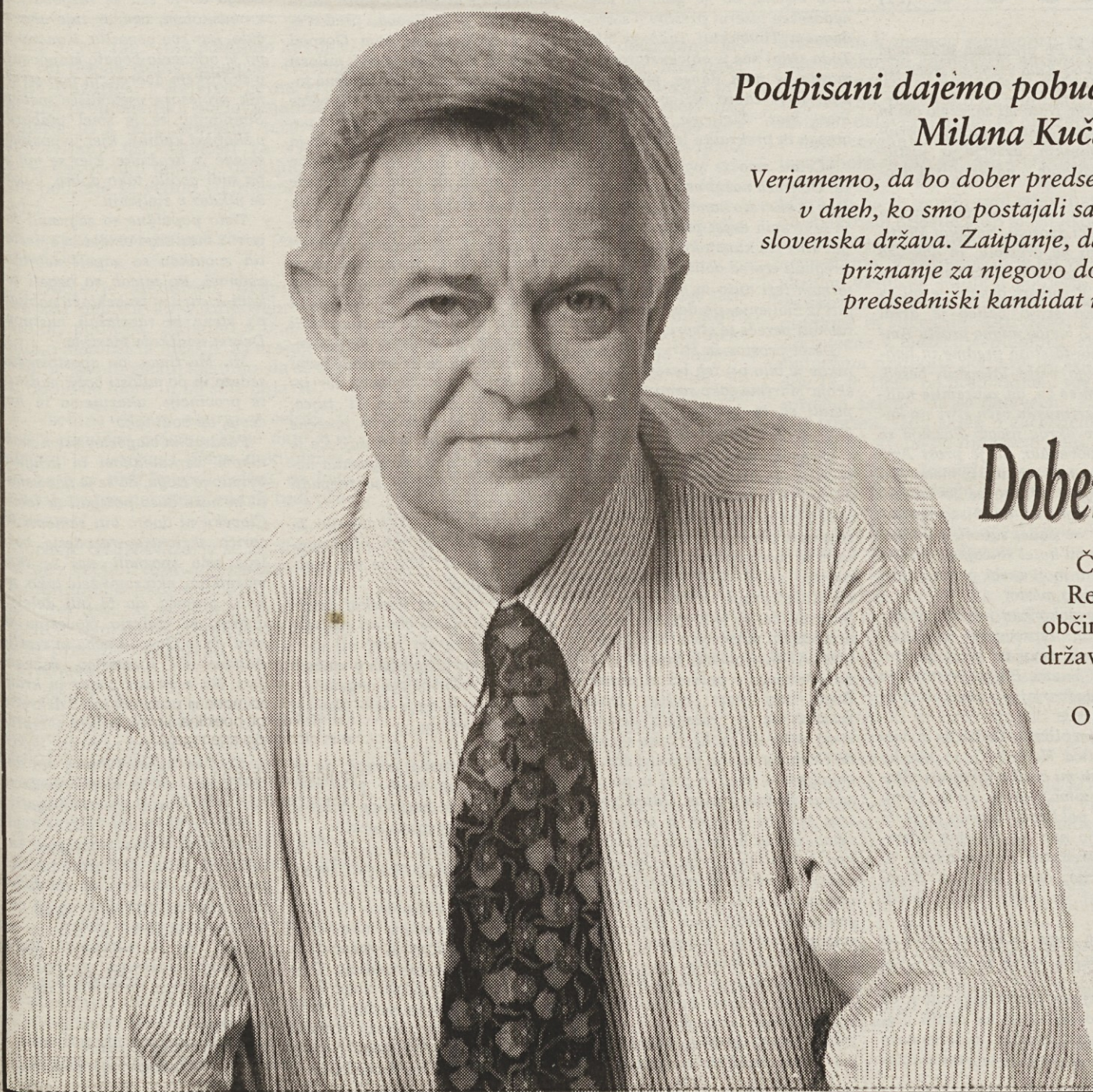
Podpisani dajemo pobudo, da na decembrskih volitvah izvolimo Milana Kučana za predsednika Republike Slovenije.

Verjamemo, da bo dober predsednik slovenske države, saj je znal biti dober predsednik v dneh, ko smo postajali samostojna, neodvisna, mednarodno priznana in ugledna slovenska država. Zaupanje, da nam bo predsednikoval naslednjih pet let, je tudi naše priznanje za njegovo dosedanje delo. Z državljansko pobudo Milan Kučan kot predsedniški kandidat ne pripada nobeni stranki; je kandidat vseh državljanov Slovenije, ki verjamejo v njegovo vizijo, delavnost, modrost in poštenje.

Dober predsednik ne pade z neba.

Če hočemo, da bo Milan Kučan kandidat za predsednika Republike Slovenije na letošnjih volitvah, je treba oditi na občinski ali krajevni urad z osebno izkaznico in potrdilom o državljanstvu. V kraju stalnega bivališča pred uradnikom, ki vodi evidenco o volilni pravici, podpišete obrazec P-1. Obrazec dobite pri omenjenem uradniku in je brezplačen. Podpisan obrazec pošljete po pošti na naslov: Milan Kučan, 61101 Ljubljana, p.p. 250.

S tem bomo omogočili kandidaturo Milana Kučana za predsednika Republike Slovenije. Če nas je v Sloveniji 5000, ki bomo odposlali obrazec s svojim podpisom Milanu Kučanu do 11. novembra, bo na decembrskih volitvah med imeni kandidatov za predsednika tudi Milan Kučan.

Neuspeli programirani stečaj

Svobodni sindikati v Mariboru smo, od kar se je pojavil model programiranih stečajev, o njem razmišljali na svoj način, predvsem zaradi posledic, ki jih programirani stečaji povzročajo. Naš odnos do stečajev in programiranih stečajev je bil javnosti predstavljen že v začetku leta 1990 in nato 1991. Strokovna javnost in politika sta stali ob strani. Po dveh letih in pol uveljavljanja modela programiranih stečajev nas je praksa prepričala, kako prav smo imeli, ko smo opozarjali na posledice:

– podjetja niso iskala rešitve v učinkoviti angažiranosti razpoložljivih sredstev in dela. Videle so jo le v odpuščanju delavcev in zniževanju obsega poslovanja;

– programirani stečaj je bil metoda za odpuščanje delavcev, predvsem tistih, ki so zakonsko zaščiteni (delovni invalidi, porodnice, starejši delavci itd.);

– s pomočjo programiranih stečajev je prihajalo do sprememb družbene lastnine, predvsem s pravnoformalnimi organizacijskimi spremembami in spremenjenim načinom upravljanja. Bivši vodilni ali stečajni upravitelji so prevzemali nova podjetja v upravljanje ali tudi kot lastniki, lastniškega rizika pa tako kot prej ne nosi nihče;

– ekonomski učinki takšnega prestrukturiranja so vprašljivi, ker so bile družbe pogosto le formalno opredeljene, vodstva pa postavljena po priljubljenosti, ne pa po sposobnosti.

Rezultati programiranih stečajev v Mariboru niso uspešni. Kot poudarja gospod Gojčič iz družbe Veritas, pa ne zaradi delovanja Svobodnih sindikatov, ampak iz že omenjenih razlogov.

Glede navedb, da smo podjetju Veritas in njegovemu pravnemu svetovalcu dr. Ivanjku očitali, da gre pri izvajanju modela programiranega stečaja za kaznive manipulacije, metanje delavcev na cesto in podobno, pa navajamo v odgovor citat iz članka dr. Alenke Žnidaršič Kranjc z naslovom »Ob napovedani odpravi moratorija na stečaje,« objavljene v Večeru 10. 9. 92:

»Analiza opredelitev programiranih stečajev v konkretnih primerih iz slovenskih podjetij pa je pokazala, da lahko praktično vse programirane stečaje opredelimo kot namere povzročitve stečaja s ciljem oškodovanja nekoga, v večjem delu delavcev, pogosto pa tudi upnikov, da bi pridobili drugi – običajno največji upniki. Torej gre skoraj v vseh primerih za takšna dejanja, ki pomenijo povzročitev stečaja v skladu s 128. členom kazenskega zakona RS, to je: prenos sredstev podjetja na nova podjetja, prenos terjatev na nova podjetja in zadržanje obveznosti na starem, kar direktno povzroči stečaj, zadržanje stroškov na starem podjetju, poslovanje na novem podjetju brez stroškov itd. Če namreč odgovorna oseba ve, da podjetje ni zmožno plačila, pa omogoča, da nesmotrno troši sredstva ali jih odtuje, za izredno nizko ceno, če čezmerno zadolžuje, prevzema nesorazmerne obveznosti, lahkomišelnost sklepa in obnavlja pogodbe z osebami, ki niso zmožne plačila, opušta pravočasno izterjavo terjatev in s tem povzroči stečaj, kar je značilnost programiranih stečajev, je storila kaznivo dejanje povzročitve stečaja, zakatero je mogoče določiti kaznen od 6 mesecev do 5 let zapor.«

Navedeni citat potrjuje takratne naše bojzani o posledicah pri izvajanju modela programiranega stečaja.

Da je programirani stečaj kot metoda za sanacijo in prestrukturiranje slovenskega gospodarstva podprl Sklad RS za razvoj in prestrukturiranje, kar izhaja iz pisma g. Gojčiča, nas ne čudi. Tudi do vladnega projekta prestrukturiranja in sanacije slovenskega gospodarstva smo bili

kritični, med drugim tudi zaradi dejstva, da ta način sanacije pomeni državni intervencionizem. Ta pa sam po sebi poraja nevarnost, da pri razreševanju problemov prevlada birokratska, ne pa stvarna logika. Če ob tem upoštevamo še možnost, da se na birokracijo navežejo politični in drugi lobiji, je lahko projekt v resni nevarnosti. In če nas izkušnje učijo, da so se v Mariboru v zadnjih dveh letih znašli posamezniki in razne konsultantske firme, ki so ponujale svoje storitve brez vsake odgovornosti za posledice in pridno izkoriščale nesposobnost ali spekulacije posameznih vodstev podjetij, potem smo kritični tudi do izvajanja vladnega projekta v Mariboru.

Mariborska skupščina je na zasedanju 24. septembra letos ob obravnavi pobude naše sindikalne organizacije v zvezi z vladnim projektom prestrukturiranja in sanacije slovenskega gospodarstva zadolžila izvršni svet SO Maribor, da proces prestrukturiranja in sanacije v Mariboru spremlja in koordinira z ustreznimi centralnimi državnimi institucijami. To prav zaradi tega, da bi se izognili navezavam, ki lahko Mariboru storijo več škode kot koristi. Nenezadnje je Maribor za svoj dolgoročni cilj izoblikoval projekt Maribor jutri. Zato je še posebej pomembno, da v tem vladnem projektu leta dobi zagon in podlago za realizacijo.

In končno: prestrukturiranje in sanacija mariborskega gospodarstva ter posledice izvajanja tega projekta v Mariboru ne sme in ne more skrbeti le Svobodnih sindikatov.

Metka Roksančič, predsednica območnega sindikata Podravja

Prošnja delavcem MTT Maribor

Ker direktorju vašega podjetja Tonetu Taksu in šefu varnostne službe Albertu Žvajckru nisem hotel posredovati imen vaših sodelavcev – podpisnikov pisma, objavljene v DE, št. 19, 8. maja pod delovnim naslovom »Delavci MTT Maribor«, naslovom »Lačni, ponižani in razžaljeni, vodstvo pa...«, je zdaj vodstvo MTT proti meni vložilo (citirano)

zasebno tožbo:

IVO KULJAJ je o zasebnih tožbah Taksu Tonetu, Žižek Mitji, Krunič Ingeborg, Plavec Vidi, Berdič Elviri, Jesenek Francu in Žvajckru Albinu raznašal nekaj, kar lahko škoduje njihovi časti in dobremu imenu, pri čemer je bilo dejanje storjeno s tiskom, s tem, da je v svojstvu novinarja v rubriki »ravbarkomanda«, ki jo ureja v št. 19 Delavske Enotnosti – časopisa slovenskih delavcev iz Ljubljane dne 8. 5. 1992 objavil članek z naslovom: Delavci MTT Maribor – Lačni, ponižani in razžaljeni, vodstvo pa..., ki je bil podpisan le z »Delavke in delavci Tovarne tkanin Melje Maribor« v katerem so bile na račun zasebnih tožilcev navedene sledeče žaljive obdolžitve:

– »Sindikati, ki je edini še na strani delavca, je v kljub svojim nenehnim naporom nemočen – zaradi naše neodgovorne, požrešne in skregane politike, ki je za nameček po zakonu omogočila široka pooblastila direktorjem podjetja, tudi takim, ki dobesedno ROPAJO tovarno, delavce pa mečejo na cesto.«;

– »Naš direktor je zdravljen (ne pa tudi ozdravljen) alkoholik, razsipnež, odtujevalec premoženja (on ne krade), ki so ga s svojimi žulji ustvarili delavci.«;

– »Tisti pa, ki do skrajnosti ropajo podjetje, še naprej ostajajo v njem in zopet pišejo naslednjo črno listo presežkov...«

– »Podobne reči počenja tudi vodja varnostne službe, ki si gradi vikend s pomočjo podrejenih. Za opravljeno delo jim plača tako, da jim piše ure, čeprav jih ni bilo v podjetju, celo več ur, kot jih je možno imeti na mesec. Ure so vse plačane, presežek od možnih pa še izkoriščene v prostih dnevih.«

– »Nadalje si je naš direktor omislil še super barček v sami poslovni stavbi kjer je ponudba najboljših pijač in jedi po želji, vse skupaj s pretvezo, da bodo »manjši« stroški za pogostitev poslovnih partnerjev. V resnici se tam dogaja vse kaj drugega kot »samo« pogostitev. Največkrat se »ČAGE« zavlečejo do večernih ur, nadaljujejo pa v hotelu Slavija...«;

– »In ni denarja za nekaj več kot zajamčene plače. Ni dela za delavce. Del tovarne je vodstvena BANDA dala v najem privatnici – šivilji (ki dela za nas), naše delavke iz šivalnice pa odpustila.«

– »Ne dovolite, da se nam legalno krade, kar smo z dolgoletnim delom ustvarili, kajti, ko mi ne bomo mogli imeti več kaj delati, boste tudi vi lačni... Dela je dovolj, le sposobno in pošteno vodstvo potrebujemo...«;

Čeprav je vsakomur v MTT jasno, da je razloge za omenjeno pismo iskati predvsem v nemoralnem poročanju plač, ki si ga je privoščilo marca letos vodstvo MTT, me Taks in comp. ne tožita zaradi te »neresnične navedbe« (T. Taks, DE, št. 22), temveč stvari, ki so indirektno povezane z bistvom in zaradi katerih se običajno pripravijo branjeveke na trgu. Ker pa je tako, prosim vse delavce MTT, še zlasti podpisnike omenjenega pisma, da mi pomagajo dokazati zgornje obtožbe. Dobrodošel bo sleherni dokaz, še zlasti v 2. in 4. točki, ki se nanašata na Toneta Taksu oziroma Albina Žvajckru.

Mi smo pomagali vam, zdaj vi pomagajte nam!

Ivo Kuljaj

Glin Nazarje

ŠE: V STISKI PRED...

Dne 5. 10. 1992 smo podobno kakor vi tudi mi prejeli dopis »delavcev Gorenja GLIN Nazarje«, v katerem je na grobo opisana problematika poslovanja našega podjetja in s tem povezane težave pri zagotavljanju zaposlenosti za vse delavce, kakor tudi dejstvo, da kljub težavam podjetje še vedno vodijo eni in isti kadri.

S tem v zvezi je potrebno poudariti naslednje:

1. Dopis je anonimen, podpisali ga niso niti delavci ali v njihovem imenu sindikat podjetja. Skladno s tem in na podlagi zakonskih določil, ki urejajo poslovanje javnih glasil, menimo, da se takšen dopis ne more in ne sme objaviti.

2. Vsebina dopisa skoraj v celoti izkrivlja resnična dejstva, ki se dajo tudi dokazati z ustrežno pisno dokumentacijo, zato se tudi čutimo dolžni, da vam v nadaljevanju nekatera od teh tudi prezentiramo.

Gorenje GLIN Nazarje se že dlje časa srečuje z večjimi težavami za zagotavljanje minimalne ekonomičnosti poslovanja, torej tiste, ki je na meji med preživetjem in tem, da bo gospodarski subjekt moral prenehati poslovati. Vzroki za to so predvsem

a) objektivni:
– moratorij na sečnji v družbenih gozdovih in s tem povezane težave z oskrbo z osnovno surovino;

– popolna izguba trga bivše Jugoslavije, kakor tudi praktično vseh terjatev, ki smo jih imeli na teh trgih;

– naglo padanje kupne moči v Sloveniji in skoraj popolna nelikvidnost naših kupcev;

– neustrezen tečaj tolarja ob rasti cen na vohu in enormno visoke obrestne mere.

b) subjektivni
Subjektivni vzroki so predvsem v tem, da je organiziranost podjetja neustrezna in neprilagojena tržnim zahtevam. S tem je povezan problem jasne notranje orga-

niziranosti in z njo točno definirane odgovornosti za izvajanje nalog. Miselnost ljudi je zaradi dolgoletnega položaja podjetja v prostoru, kjer v veliki meri niso delovale tržne zakonitosti, delovno mesto pa je bilo 100-odstotno zagotovljeno, na izjemno nizki stopnji, kar zadeva odnos do dela, kvaliteto dela. Število izvajalcev je preveliko, produktivnost premajhna, ni jasno definirana strategija razvoja, povezava s tržnimi možnostmi itd.

Mnenje zaposlenih, s katerim se je strinjal tudi UO podjetja, je bilo, da kljub težkim argumentom, ki izhajajo iz objektivnih vzrokov, le prevladujejo subjektivni razlogi. To je privedlo tudi do stavke v mesecu juniju in na seji UO dne 24. 6. 1992 tudi do razrešitve glavnega direktorja g. Živka Janeza in še štirih najodgovornejših delavcev v podjetju. Vsem tem delavcem bo skladno z določili individualne pogodbe o zaposlitvi prenehalo delovno razmerje šest mesecev po izdaji sklepa. UO je kasneje še dvakrat opravil zamenjavo glavnega direktorja Gorenja GLIN (v dogovoru z delavci, ki sta to funkcijo sprejela le za prehodno obdobje), v mesecu septembru pa je bil za glavnega direktorja imenovan dr. Jože Korber, ki je bil prej zaposlen v podjetju SK Products Corp. ZDA.

Vzporedno s temi aktivnostmi je UO imenoval tudi delovno skupino pod vodstvom dr. Daneta Melavca, ki je pripravila celovit sanacijski program, ki naj bi dal celovite odgovore na poslovanje podjetja v prihodnjem obdobju. Sanacijski program je bil dne 3. 9. 1992 tudi sprejet na seji UO. Sanacijski program je med drugim opredelil tudi bodočo organiziranost podjetja Gorenja GLIN in potrebno število izvajalcev. Iz navedenega izhaja, da naj se podjetje organizira kot holding, s šestimi podjetji hčerami. Od teh ena že posluje kot samostojno podjetje od 1. 5. 1992 dalje. V tej podjetjih naj bi bilo zaposlenih 740 delavcev.

Glede na dosedanje število zaposlenih bi tako prenehala potreba po delu 350

delavcem. V mesecu septembru so potekale strokovno zasnovane aktivnosti, ki naj bi negativno poslovanje spremenile v pozitivno, prav tako pa tudi aktivnosti za izbor delavcev, ki naj bi bili zaposleni v novih organizacijskih enotah. Nosilci tega izbora so bili s strani UO postavljeni mandatarji za direktorje novih podjetij hčera, ki pa so morali svoj izbor narediti ob striktnem upoštevanju meril uspešnosti, izobrazbe, delovne dobe in socialnega stanja. V aktivnostih je bil vseskozi aktivno vključen sindikat podjetja, ki je vseskozi imel možnost dajati pripombe, predloge in sugestije. Aktivnosti so bile zaključene v mesecu septembru, zato je skupščina sindikata podjetja na svoji seji dne 30. 9. 1992, po predhodnem soglasju, sprejela sklepe, da se delavcem, ki niso bili izbrani, izda sklep o začasnem prenehanju potrebe po njihovem delu.

Po dokončni formalno izpeljani reorganizaciji podjetja in v primeru, da se pogoji gospodarjenja ne bodo spremenili, se bo uvedel tudi postopek ugotavljanja trajnih presežkov delavcev.

Ob tem je mogoče potrebno poudariti tudi dejstvo, da je UO, kot organ podjetja, ki je sprejel sanacijski program in imenoval direktorja podjetja kakor tudi kandidate za direktorje bodočih podjetij hčera, sestavljen v celoti iz zunanjih članov, med njimi so predvsem priznani gospodarstveniki in strokovnjaki iz moziške in velenjske občine, eden pa tudi v slovenske merilu.

Na koncu želimo poudariti, da je položaj, v katerem smo, težak tako z vidika gospodarskih razmer kot še posebej zaradi povsem človeških stisk. Zato skušamo problem reševati tako po strokovni strani, skladno z nalogami in odgovornostmi, ki jih imamo, hkrati pa skušamo reševati tudi osebne probleme in stiske zaposlenih. Pri tem je nujno, da med seboj sodelujemo. Pisanje anonimnih pisem in izkrivljanje dejstev gotovo ni pot, ki bi nam lahko pri tem pomagala.

Lep pozdrav!

IO sindikata podjetja
Direktor podjetja

Humoreska

Častni gardist

- Danes se vam pa nekam mudi, smo nagovorili tovariša neposrednega proizvajalca raznih strok, ki je nanaglomala praznil kozarce piva v bifeju Bližnja srečanja posebne sorte.

»Da, danes je poseben dan,« je dejal s poudarkom in spet ruknil pivo.

- Kaj pa se je zgodilo?

»Nič se še ni zgodilo, ampak se bo. Prišel bo sam presvetli Tuđman, predsednik vseh Hrvatov.«

- In ga boste šli pozdravit?

»Menda, saj je treba nanj narediti dober vtis.«

- In zakaj vam je toliko do tega, da bi nanj naredili vtis. Aha, že razumem. Zdaj ko se Drnovšek ni znal pogovoriti s hrvaškim predsednikom vlade in ko so Hrvati slovenskim vikendarjem zasolili davke, je res treba narediti vtis nanj. Ampak zakaj prav vi? Ali imate tudi vi vikend na Hrvaškem?

»Ne, ne. Pa saj veste, da sem jaz neposredni proizvajalec. In neposredni proizvajalci nikdar niso zbrali dovolj denarja, da bi si lahko zgradili vikend...«

- Dobro, pa zakaj torej greste pozdravit Tuđmana? Morda pa želite na ta način podpreti tovariša Kučana v njegovem predvolilnem boju?

»Ah, kje pa. Dajte no, dajte.«

- Ali pa hočete pomagati svojim sonarodnjakom, ki morajo zdaj plačevati visoke davke za vikende?

»Kar naj jih plačajo, kaj pa so bili tako trapasti, da so gradili hiše, namesto da bi kot jaz pili pivo.«

- Ampak še enkrat vprašam, zakaj torej greste pozdravljat Tuđmana?

»Ker me je sram.«

- Pa ja ne mislite, da se moramo Slovenci sramovati, ker smo jo v desetnevni vojni relativno poceni odnesli, kar nam zdaj Hrvacije očitajo?

»Ne, ne. Gre za drugo vrsto sramote. Glejte, ko je Kučan prišel na obisk v Zagreb, ga je tam pričakala častna četa garde v živopisnih uniformah, pa rdeča preproga, pa plehmuzika...«

»Saj to bo najbrž tudi pri nas?«

»Tepih in muzika že, garde pa ne bo.«

- Ja in kaj? Boste vi predstavljali nacionalno gardo?

»Seveda, še malce piva dotočim, pa bodo videli tam pravega slovenskega gardista. Hitro, oštir, še en pir, se mi že mudi.«

Bogo Sajovic

Tuđmanova diplomacija

Dr. Franjo Tuđman, predsednik R Hrvaške, je pred obiskom v Sloveniji na veliko razlagal, kako bi se (ne) morali vesti Slovenci. To isto je potem brez kančka diplomatske zadrege razlagal še predsednikoma Kučanu in Drnovšku, pri čemer tema niti po naključju ni ušlo, da je obnašanje Slovencev predvsem njihova domača zadeva, ki tujega državnika na obisku pri nas zanima le toliko, kolikor si to sami želimo. Vsak narod ima takšno oblast, kakršno si zasluži, pri čemer smo imeli Slovenci vsaj malo sreče, Hrvatje pa popolnoma nič.

Janševa mornarica

Janez Janša, slovenski obrambni minister, je kaj hitro sprevidel, da se lahko hrvaški politiki »izvršenega dejstva« v Piranskem zalivu upre samo z mornarico. Za začetek naj bi Hrvatom nagnala strah v kosti podarjena jadrnica Galeb, pri čemer menda velja, da se podarjenemu konju ne sme gledati v zobe. Kajpak predvsem zato, da se ne bi zvedelo, kdo bo dobil posel in kdo provizijo. Ko gre za orožje, se s tem ni hecati. Starmanu pa se kar sama od sebe ponuja nova priložnost za interpelacijo...

Anžurjeva sanacija

Marjan Anžur, slavni sanator novomeške Adrie in zdajšnji direktor mariborske Metalne, je zelo opazno začel sanacijo velikega mariborskega bolnika. Za začetek si je dal nabaviti novega avdija v vrednosti 80.000 DEM, poleg tega pa je v novo firmo poklical še starega šoferja, ki mu je Metalna ob številnih svojih (ne) zaposlenih šoferjih morala zagotoviti še prebivališče. Toda brez skrbi: za človeka, ki je v Novem mestu pustil za seboj za 25 milijonov DEM veliko finančno luknjo, se novi sanacijski podvigi niti niso začeli preveč razkošno.

Ščernjavičev protest

Drago Ščernjavič, šef sindikata državnih nameščencev, je ostro protestiral proti enostranskemu ukrepu Drnovškove vlade, s katerim je ta odpovedala kolektivno pogodbo za negospodarske dejavnosti. Zdaj šele je Drago ugotovil, da je bila Peterletova desnosredinska vlada veliko bolj normalna kot Drnoškova levosredinska koalicijska. Prva je podpisala kolektivno pogodbo, druga jo ukinja. In kdo pravi, da so na oblasti spet rdeči?

Šef

Janša je dober gospodar. Nafto, ki jo je ljudstvo že enkrat plačalo in jo je potem podedel od JLA, nam še enkrat tako uspešno prodaja, da si mora še sam omisliti mornarico na veter.

Šef je to seveda izvedel in mu kanil za simbolični tolar prodati 1.000 mark vreden surf. Prehitel ga je Vlado Petričič in Janši za simbolični tolar za deset let odstopil jadrnico Galeb, vredno 1,5 milijona mark.

Zato je šef Janši surf kar poklonil, simbolični tolar pa skupaj s prispevata za obrambo Trdinovin jo je potem podedel od JLA, novega vrha.

Horoskop

Tuji kraji in običaji

Velika francoska tragedijka Sarah Bernhardt (rojena 22. oktobra 1844) je precej potovala po svetu, saj je bila velika umetnica in so jo povsod radi gledali. S posebnim ponosom je v tujini kot umetnica predstavljala svojo domovino in njeno umetnost. Njeno domoljubje se je pokazalo tudi, ko je zavrnila, da bi za precej masten honorar igrala v Berlinu neposredno po porazu Francije v vojni s Prusijo. Ko so jo po zavrnitvi vprašali, kakšna pa naj bi bila njena zahteva glede višine honorarja, je gladko navedla vsoto, kakršno je Francija po izgubljeni vojni morala kot odškodnino plačati Prusiji. Bila pa je tudi precej čudaška ženska, povsod je namreč potovala s krsto, v kateri je vsako noč spala, njeni sodobniki pa so prisegali, da se je v krsti tudi ljubila. Nekoč na turneji po carski Rusiji pa je naletela na nekega malce drugačnega čudaka. Po prihodu v Moskvo si je Sarah Bernhardt želela potovati tudi v notranjost Rusije. Za to pa je bilo potrebno dovoljenje. Odšla je na policijsko postajo, da bi ga dobila. Uradnik ji je povedal, da mora napisati prošnjo. Posodil ji je papir in črnilo, narekoval ji je tudi vsebino prošnje. Ko je bila prošnja podpisana in zapečatena v kuverti, pa je uradnik rekel Bernhardtovi: »Tako, sedaj pa je treba prošnjo le še dostaviti.«

»Komu pa?« je zanimalo Bernhardtovo.

Uradnik se je začudil: »Komu? Meni vendar!«

Umetnica mu je podala kuverti, uradnik jo je odprl, skrbno prebral vsebino prošnje in odgovoril: »Zelo mi je žal, gospa, vendar vaši prošnji ne morem ugoditi.«

V tem tednu so se rodili še angleški graditelj, matematik in astronom Christopher Wren, angleški pesnik Samuel Coleridge, francoski pesnik Alphonse de Lamartine, nemški dramatik Heinrich von Kleist, italijanski slikar Canaletto, ameriški dramatik Arthur Miller, slovenski pisatelj Ferdo Godina, slovenski pesnik in prevajalec Jože Udovič, francoski utopični socialist Claude Henri de Saint-Simon, ameriški dramatik Eugene O'Neill in angleško-irski dramatik in lirik Oscar Wilde.

Politik novega kova

V skupščino je poleg balkanskih prinesel še balkonske navade.

DELAVSKA ENOTNOST	ZIMZELENG IGLASTO DREVO	TUJE ZENSKO IME	HRVATSKI SKLADATELJ (BLAGOJE)	JAPONSKI TELOVADEEC (TAKASI)	AZIJSKO GRIVICE Z ROZINATIMI CVETVI	POLETJE V TAJU	KITAJSKA UTEZNA ENOTA	OLIVER CROMWELL	FILOZOF DESCARTES	HUNSKI KRALJ	LJUJDOZERC	PRIPRAVA ZA PREKINJANJE EL TOKA
ITALIJANSKI POMORSČAK (GIOVANNI)						PRSI KOS						
PEVKA KOHONT						SOL OCETNE KISLINE						
						PRIBITEK PRI MEJAVI DENARJA						
BOLEZENSKI POZIGALEC							PISATELJICA ANKER			KOROŠKI NARODNI PREPORODITELJ		
SREBSKA IGRALKA (EVA)				PRVA IN ZADNJA ČRKA ABECEDE			SLOVENSKE GEOFRAF (ANTON)					
KRATKA CRTA				ČAČKA ZGORNJI DEL TELESA			POLOŽAJ TELESA			GROBO DOMAČE SUKNO		
										POVRŠINSKA MERA		
AVTOR: BORUT LEVEC	ZENIN BRAT	GESLO	REZISER JOVANOVIĆ POKRAJINA OB RDECEM MORJU	ITALIJANSKI SLIKAR SOLUNSKI KOŠARKARSKI KLUB						ALUMINIJ		
MODRO BARVILO				DANSKI OTOK OŽNA NA MALAKI			ZGODOVINSKI KRAJ V SVICI			SLONOV CEKAN		
SUROVINA ZA SVECE				POLJSKI LJUDSKI PLES			FILMSKA NAGRADA				MESNI IZDELEK	DELAVSKA ENOTNOST
PLAVALKA BOJADZI				ŠPANSKI LITERAT (ANGEL) TEKOČINA V ŽILAH					MESTO V SIRIJI			JADRANSKI OTOK
PLUTOVINA				BLAGAJNA ANGLEŠKA POVRŠINSKA MERA			AMERIŠKA PEVKA WILDE			KRČEVINA		
NAGRADNA KRIZANKA	SOCETJE PRI ZITU	OBROK ODPLAČILA	GERMANSKI OREL AFRIŠKA PLEMENSKA SKUPNOST	MRZEL LETNI CAS	PRIPADNIK ITALCEV	SLOVENSKE DNEVNIK	RIZEVO ZGANJE DERIVAT AMONIKA					SLOVENSKE SVETIŠČE
NEKDANJI KOŠARKARSKI KLUB IZ SEZANE												
OPERA LEA DELIBESA				PRAV TAKO, ENAKO (LATINSKO)				ŠVICARSKI KEMIK (PAUL)				
NAJVEČJA ZVEZDA V ORLU				DEL ZAHODNIH KARPATOV				KATERI				
FRANCOSKA PISATELJICA (GEORGE)				DELAVSKA ENOTNOST						ARABSKI SULTANAT		

Nagradna križanka št: 42

Rešeno križanko nam pošljite do 27. oktobra 1992 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 42

Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev

Rešitev nagradne križanke št. 40

SKALA, EVA RAS, TIMOR, ABSINT, ATA, LAK, KOTA, RANGER, PAMIR, MAJDA SEPE, GI, OLEAT, AVALON,

KPA, TON, KARENINA, ANA, AKKA, ULICA, AR, RAN, LAON, RIS, MI, ALEKO, KITA, PIRAN, VIGO, KMERI, LATINA, ETIKA, RE, AZIATI, AL, LIRE, ONIKANJE, STO, OKITITEV, NEKROLOG, VAKAJAMA, ASA, DAMA

Izzrebani reševalci nagradne križanke št. 40

- Marija Valentinčič, Titova 25A, 61000 Ljubljana,
 - Bogdan Urbanc, Njegoševa 7, 61000 Ljubljana,
 - Vinko Koren, Magozd 4, 65222 Kobarid
- Nagrade bomo poslali po pošti.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Deževno

Topel, veder (16. oktober) Gal suho bo poletje dal, pravi ljudski pregovor. Če verjamemo temu vremenskemu preroku, se nam za drugo poletje ni bati suše, kot je bila letošnja. Oktobrski dež bo, kot kaže, malce popravil slabo »vodno bilanco« letošnjega leta. No, velikega primanjkljaja padavin se v enem mesecu ne da nadomestiti, pa tudi posledic suše ne. Ponavadi se takšnele popraviljanje napak za nazaj rado konča z novimi napakami. Rastlinje sedaj ne rabi veliko vode, za jesensko setev pa so premokra tla lahko velika ovira. In povrh vsega je pred nami še november, ki je tudi eden najbolj mokrih mesecev. Morda pa letos ne bo!

Deževno vreme se je s sobote in nedelje raztegnilo še na ponedeljek. Vrhove naših gora je pobelil sneg. Na Kredarici ga je bilo simbolične 4 centimetre. Od severovzhoda je začel dotekati hladnejši zrak. Dnevne temperature se zato v terek kljub razmeroma sončnemu vremenu niso kaj prida dvignile. Če se ne bi veter sredi tedna spet obrnil v jugozahodnik, bi preživeli nekaj za ta čas kar hladnih dni.

Kot je bilo poletje v znamenju anticiklonov in šibkih vetrov, letošnje jesen kroji vreme jugozahodnik. Zaradi tega je vlage dovolj, počasi že kar preveč. V četrtek se je od severa spustila nad zahodno Evropo nova dolina hladnega zraka. Ta bo, kot kaže, spet nekaj dni vplivala na vreme pri nas. Po krajšem predahu sredi tedna se bo torej nadaljevalo oblačno in deževno vreme. Letos v oktobru res še nismo imeli sončnega konca tedna. In na žalost tudi v ponedeljek še ne bo bistveno boljše vreme.